

Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd ČR, v. v. i.

Výroční zpráva o činnosti a hospodaření za rok 2025

ÚSD

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.

Vlašská 355/9, 118 00 Praha 1

IČ: 68378114

Výroční zpráva o činnosti a hospodaření za rok 2025

Radou pracoviště projednána: 23. 3. 2026

Dozorčí radou schválena: 18. 5. 2026

V Praze dne 4. 6. 2026

Obsah

1	Informace o složení orgánů veřejné výzkumné organizace a o jejich činnosti či o jejich změnách.....	5
1.1	SLOŽENÍ ORGÁNŮ PRACOVISTĚ	6
	Ředitelka pracoviště	6
	Rada pracoviště	6
	Dozorčí rada	6
1.2	INFORMACE O ČINNOSTI ORGÁNŮ.....	7
	Ředitelka	7
	Rada pracoviště	8
	Dozorčí rada	10
1.3	INFORMACE O ZMĚNÁCH ZŘIZOVACÍ LISTINY.....	12
2.	Hodnocení hlavní činnosti	13
2.1	ÚKOLY ODDĚLENÍ A VÝZKUMNÝCH PLATFORM.....	14
	Oddělení I. Politika, instituce, moc	15
	Oddělení II. Člověk, identita, prostor.....	15
	Oddělení III. Věda, kultura, myšlení.....	16
	Výzkumné platformy.....	16
2.2	PROJEKTOVÝ VÝZKUM	17
	Projekty podpořené Technologickou agenturou České republiky	20
	Projekty podpořené Ministerstvem kultury České republiky	20
	Projekty podpořené Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky.....	20
	Projekty podpořené z programů Akademie věd České republiky	21
	Meziústavní spolupráce Strategie AV21	24
2.3	MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE.....	25
2.4	ČASOPIS A KNIHOVNA	26
	Časopis Soudobé dějiny	26
2.5	HLAVNÍ VĚDECKÉ VÝSLEDKY – PŘEHLED MONOGRAFIÍ.....	29
2.6	HLAVNÍ VĚDECKÉ VÝSLEDKY – VÝBĚROVÁ BIBLIOGRAFIE	34
2.7	VÝZNAMNÉ AKCE, KTERÉ PRACOVISTĚ (SPOLU)POŘÁDALO	40
2.8	VZDĚLÁVACÍ ČINNOST	43
2.9	ČINNOST PRO PRAXI.....	44
2.10	POPULARIZAČNÍ ČINNOST	46

Výstavy	46
Sociální média	49
Prezentace výstupů	49
2.11 VÝZNAMNÁ OCENĚNÍ	50

3 Další informace 53

3.1 Hodnocení další a jiné činnosti	54
3.2 Informace o opatřeních k odstranění nedostatků v hospodaření a zpráva, jak byla splněna opatření k odstranění nedostatků uložená v předchozím roce	54
3.3 Finanční informace o skutečnostech, které jsou významné z hlediska posouzení hospodářského postavení instituce a mohou mít vliv na její vývoj.....	54
3.4 Předpokládaný vývoj činnosti pracoviště.....	55
3.5 Aktivity v oblasti ochrany životního prostředí.....	56
3.6 Aktivity v oblasti pracovněprávních vztahů.....	56
3.7 Poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím	56

4. Přílohy 59

1 Informace o složení orgánů veřejné výzkumné organizace a o jejich činnosti či o jejich změnách

1. 1 Složení orgánů pracoviště

Ředitelka pracoviště

PhDr. Adéla Gjuričová, Ph.D.

jmenována s účinností od 1. listopadu 2023

Rada pracoviště

Výchozí složení Rady Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.

Předseda: PhDr. Jiří Suk, Ph.D., DSc. (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.)

Místopředsedkyně: Mgr. Hana Bortlová Vondráková, Ph.D. (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.)

Členové a členky: PhDr. Daniel Doležal, Ph.D. (Ministerstvo vnitra ČR); PhDr. Michal Kopeček, Ph.D. (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.); Mgr. Doubravka Olšáková, Ph.D. (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.); PhDr. Petr Šámal, Ph.D. (Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.); MA, MPhil Petr Roubal, Ph.D. (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.), Mgr. Daniela Kolenovská, Ph.D. (Institut mezinárodních studií FSV UK)

Složení Rady Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., od 13. května 2025

Předseda: PhDr. Jiří Suk, Ph.D., DSc. (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.)

Místopředsedkyně: Mgr. Hana Bortlová Vondráková, Ph.D. (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.)

Členové a členky: PhDr. Daniel Doležal, Ph.D. (Ministerstvo vnitra ČR); PhDr. Michal Kopeček, Ph.D. (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.); doc. PhDr. Tomáš Vilímek, Ph.D. (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.); PhDr. Adéla Gjuričová, Ph.D. (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.); PhDr. Petr Šámal, Ph.D. (Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.); MA, MPhil Petr Roubal, Ph.D., (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.), Mgr. Daniela Kolenovská, Ph.D. (Institut mezinárodních studií FSV UK)

Dozorčí rada

Složení Dozorčí rady Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., od 1. února 2024

Předseda: Mgr. Ondřej Beránek, Ph.D. (Akademická rada AV ČR)

Místopředsedkyně: PhDr. Lenka Krátká, Ph.D. (Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.)

Členové: prof. PhDr. Bohumil Jiroušek, Dr. (Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích); prof. PhDr. Ota Konrád, Ph.D. (Institut mezinárodních studií FSV UK), Mgr. Petra Eckert Nováková (Středisko společných činností AV ČR, v. v. i.)

1. 2 Informace o činnosti orgánů

Ředitelka

Ředitelka PhDr. Adéla Gjuričová, Ph.D., zajišťovala kompletní agendu pracoviště související s funkcí ředitele, řídila a kontrolovala činnost všech složek Ústavu, monitorovala řešení a administraci projektů, sledovala a kontrolovala hospodaření pracoviště a čerpání rozpočtu v předepsané struktuře. Ředitelka pravidelně informovala Dozorčí radu i Radu ÚSD o důležitých skutečnostech v chodu a činnosti Ústavu, a to jak z hlediska hospodaření, tak výzkumné činnosti.

Na základě interního vyhodnocení a po projednání v radě pracoviště vyhlásila ředitelka nový Plán genderové rovnosti (GEP) pro léta 2025–2028 a dokument Koncepce činnosti knihovny ÚSD. Byla založena nová interní Platforma pro výzkum dějin Romů a vyhodnocen systém vnitřní oponentury návrhů projektů, který vedl ke zvýšení úspěšnosti žádostí a výrazné diverzifikaci žádostí z hlediska zdrojů podpory. Jednání vedení ústavu se zástupci výboru Základní organizace Odborového svazu pracovníků vědy a výzkumu Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., završil podpis kolektivní smlouvy dne 10. 12. 2025.

Zásadní agendou celého roku byla příprava podkladů pro jednotlivé fáze mezinárodního Hodnocení výzkumné a odborné činnosti pracovišť AV ČR za období 2020–2024: výběr a dodání výstupů pro kvalitativní informované peer-review v prvních měsících roku, vypracování podrobných zpráv za jednotlivé týmy a ústav jako celek ve druhém čtvrtletí a prezentaci týmů a jednotlivých oblastí činnosti ústavu při prezenční návštěvě mezinárodní komise 22. 9. 2025. V listopadu a prosinci zpracovala ředitelka vyjádření k návrhu závěrečné zprávy hodnotící komise, jež shrnovala závěry komise k sledovaným kritériím kvality výzkumu, jeho společenské relevance, kvality řízení a organizace, kvality a reálnosti vize a strategie. Ve vyjádření konstatovala, že vedení pracoviště považuje zprávu za výsledek pečlivého hodnocení a kvalitní zpětnou vazbu s tím, že obsažená doporučení se stanou důležitým podkladem pro další rozhodování i pro jednání s vedením AV ČR.

Velkou pozornost věnovala ředitelka i nadále vnitřní komunikaci na pracovišti: vedle individuální komunikace s výzkumnými pracovníky a pracovníci i zaměstnanci a zaměstnankyněmi administrativy svolávala pravidelné porady vedení s vedoucími oddělení, iniciovala sjednocení přijímacích procedur, zaškolování výzkumných pracovníků a pracovníc přijatých na projekty a team-buildingové aktivity. Na začátku každého měsíce byl distribuován interní e-mailový newsletter s přehledem hlavních organizačních opatření, významných publikací či ocenění a kalendářem akcí; v průběhu roku se konaly tři kulaté stoly (první prezentující řešené projekty, druhý na téma rovných příležitostí a třetí věnovaný grantové strategii na další rok) a organizováno několik školení.

Ředitelka se rovněž věnovala agendě související se soudními řízeními ve věci dvou žalob, jimiž se prof. Miroslav Vaněk na Ústavu domáhá uznání neplatnosti výpovědi a náhrady za údajné neoprávněné zásahy do jeho osobnostních práv. Prostřednictvím právních zástupců byla vypracována vyjádření v jednotlivých fázích řízení, proběhlo několik jednání soudu a ve věci údajného neoprávněného zásahu do osobnostních práv byl vynesena nepravomocný rozsudek, který žalobu v plném rozsahu zamítl.

Významnou část činnosti ředitelky tvořila probíhající rekonstrukce budovy v Hyberské 1000/8, jež byla započata v létě 2023. Ředitelka se pravidelně účastnila týdenních kontrolních dnů na stavbě, kde projednávala postup rekonstrukce a aktuální otázky se zástupci spoluinvestorů – Orientálního ústavu AV ČR, v. v. i., a Psychologického ústavu AV ČR, v. v. i., zástupci zhotovitele rekonstrukce, technického dozoru investora a koordinátora bezpečnosti práce a ochrany zdraví, projektantů, orgánu památkové ochrany, archeologického dohledu, popř. subdodavatelů. Během roku se stavba posunula od bouracích a hrubých prací k postupnému dokončování. Byly provedeny demolice a úpravy v historickém objektu A, instalace kanalizačních stoupaček a elektroinstalací ve všech objektech, betonáž konstrukcí a sanace krovů. Pokračovalo se také v provádění omítek a oprav fasád a hydroizolačních nátěrů v suterénech. Od července probíhaly instalace rozvodů topení, audiovizuální techniky a vzduchotechniky, výstavba sádkartonových příček a pokládka podlah v zadním traktu v objektech E, F a G. Současně byly provedeny zednické práce a dokončovací stavební zásahy včetně sanace historických konstrukcí. Úspěšně byly získány prostředky z dotace Státního fondu životního prostředí a postup rekonstrukce i její financování byly komunikovány uvnitř Akademie věd i směrem k veřejnosti (web <https://hyberska8.cz/>).

Rada pracoviště

V roce 2025 se Rada Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., sešla formou řádného zasedání celkem třikrát, a sice ve dnech 19. března, 4. září a 1. prosince 2025. Jednání Rady formou per rollam se uskutečnilo dvakrát, a to ve dnech 14. – 21. února a 20. – 26. března 2025.

Na svém prvním řádném zasedání dne 19. března 2025 byla Rada svým předsedou informována o činnosti neformální platformy předsedů a předsedkyň Rady AV ČR a ředitelkou ÚSD o provozních a koncepčních záměrech vedení ÚSD, především o udělených projektech, chystaných školeních a pokračující rekonstrukci objektu v Hyberské ulici. Vzala na vědomí rezignaci Doubravky Olšákové na členství v Radě a doporučila vedení ÚSD svolat Shromáždění výzkumných pracovníků v nejbližším možném termínu k volbě jednoho člena/ členky Rady (v květnu 2025 byl Shromážděním zvolen členem Rady Tomáš Vilímek). Dále se shodla na změně ve Volebním řádu, konkrétně na zkrácení lhůty ke svolání Shromáždění z 6 na 4 týdny, s tím, že ji v dohledné době odhlasuje per rollam. Projednala a vzala na vědomí rozpočet ÚSD na rok 2025 a střednědobý výhled na roky 2026–2027, dále projednala a vzala na vědomí tvorbu a čerpání prostředků ze sociálního fondu v roce 2025 a Výroční zprávu za rok 2024. Rada poté projednala a doporučila návrh projektu Jana Bárty do Programu

podpory perspektivních lidských zdrojů AV ČR a rovněž doporučila návrh na udělení Prémie Otto Wichterleho Václavu Ramešovi. Nakonec projednala 7 předložených návrhů projektů do soutěží GAČR a doporučila jejich podání po zvážení připomínek k jednotlivým projektům.

Na svém druhém zasedání dne 4. září vyslechla Rada informaci svého předsedy o pokračující činnosti neformální platformy předsedů a předsedkyň rad AV ČR a informaci ředitelky ÚSD o připravovaném mezinárodním evaluačním řízení pracoviště, o nově schválených projektech a dalších provozních záležitostech, především o pokračující rekonstrukci objektu v Hyberské ulici. Rada vyslovila souhlas s udělením Medaile Jana Patočky dlouholetému emeritovanému pracovníkovi Dr. Vojtechu Čelkovi. Rada nepřijala usnesení a tím pádem nedoporučila zařadit navrhovaný projekt Dr. J. Brože do Programu podpory perspektivních lidských zdrojů AV ČR. Doporučila návrh projektu Dr. Z. Maršálka v Programu podpory regionální spolupráce s Muzeem Vysočiny Jihlava a rovněž doporučila dvě žádosti o podporu z programu Fellowship Josefa Dobrovského (Bethany Winter, Giovanni Ghetti). Dále doporučila k podání návrhy projektů Mobility Plus Project Proposal Dr. M. Lenčářové a Dr. M. Kopečka a OP JAK MSCA Fellowships CZ Dr. M. Ivančíka a nakonec projednala zapojení ÚSD do čtyř projektů v rámci evropských výzev (2x Horizon /Dr. A. Gjuríčová, Dr. Z. Maršálek a Dr. M. Devátá/ a 2x CERV /Dr. L. Krátká a Dr. M. Šimůnek/).

Na posledním z řádných zasedání dne 1. prosince 2025 byla Rada informována svým předsedou o dalších aktivitách neformální platformy předsedů a předsedkyň rad AV ČR a dále o náplni setkání ředitelů/ředitelky a předsedů/předsedkyň ústavů AV ČR s předsedou AV ČR prof. R. Pánkem a členy Akademické rady dne 19. listopadu 2025. Ředitelka ÚSD informovala Radu o předběžných výsledcích mezinárodního hodnocení ÚSD, udělených projektech a dalších provozních záležitostech (především o stavu rekonstrukce objektu v Hyberské ulici) a uskutečněných či chystaných celoustavních akcích. Rada poté projednala a po zvážení připomínek doporučila k podání navržený projekt Dr. J. Koury do soutěže GA ČR Lead Agency. Nakonec projednala a vzala na vědomí předloženou koncepci Knihovny ÚSD a bez připomínek se seznámila s přehledem smluv provozního charakteru, které ÚSD uzavřel v daném roce.

Vedle svých řádných zasedání jednala a hlasovala Rada ÚSD dvakrát formou per rollam. V únoru 2025 nepřijala usnesení a tím pádem nedoporučila k podání návrh projektu Dr. J. Hlaváčka do programu Prémie Lumina quaeruntur. V březnovém zasedání Rada projednala a schválila Volební řád s navrženou změnou zkrácení lhůty ke svolání Shromáždění výzkumných pracovníků ÚSD z 6 na 4 týdny za účelem větší operativnosti ve volbách do Akademické rady, Vědecké rady a Akademického sněmu AV ČR. A vedle toho projednala a doporučila k podání do soutěže GAČR projekt Dr. M. Kopečka Republic and Republicanism in Modern Czech Politics.

Dozorčí rada

Složení Dozorčí rady Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., se v roce 2025 nezměnilo.

Řádných zasedání proběhlo v roce 2025 celkem 2 (3. března 2025, 26. května 2025), hlasování per rollam celkem 4 (24. 3.–1. 4. 2025, 20. 6.–7. 7. 2025, 30. 7.–7. 8. 2025, 17. 9.–25. 9. 2025).

První zasedání Dozorčí rady se uskutečnilo 3. března 2025, během kterého členové a členky Dozorčí rady projednali a vzali na vědomí zprávu o hospodaření ÚSD za rok 2024, schválili rozpočet pracoviště na rok 2025 a střednědobý výhled na roky 2026–2027, seznámili se s přehledem smluv s plněním vyšším než 50 tisíc Kč bez DPH, které pracoviště v předchozím roce uzavřelo. Dozorčí rada také projednala Dodatek č. 7 ke Smlouvě o dílo – Rekonstrukce objektu Hybernská 1000/8, ale na základě připomínek k dodatku předchozí souhlas s uzavřením neudělila.

Druhé řádné zasedání Dozorčí rady se uskutečnilo 26. května 2025. Dozorčí rada jednomyslně schválila Výroční zprávu ÚSD o činnosti a hospodaření za rok 2024 včetně zprávy auditora o účetní uzávěrce a schválila také zprávu o činnosti Dozorčí rady v témže roce. V průběhu jednání také v tajném hlasování hodnotila manažerské schopnosti ředitelky ÚSD za rok 2024. Výsledky hodnocení byly předány vedení AV ČR.

Dozorčí rada v roce 2025 formou per rollam projednala a udělila předchozí písemné souhlasy k těmto právním jednáním: Hlasování per rollam č. 1/2025, 24. 3.–1. 4. 2025, Dozorčí rada udělila předchozí souhlas s uzavřením Dodatku č. 7 ke Smlouvě o dílo – Rekonstrukce objektu Hybernská 1000/8.

Hlasování per rollam č. 2/2025, 20. 6.–7. 7. 2025, Dozorčí rada udělila předchozí souhlas s uzavřením nájemní smlouvy mezi Ústavem pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., Psychologickým ústavem AV ČR, v. v. i., Orientálním ústavem AV ČR, v. v. i., a Vantage Towers, s. r. o., jako nájemcem části nemovitosti v budově Hybernská 1000/8.

Hlasování per rollam č. 3/2025, 30. 7.–7. 8. 2025, Dozorčí rada udělila předchozí souhlas s uzavřením: a) Smlouvy o budoucí smlouvě o zřízení věcného břemene mezi Ústavem pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., Psychologickým ústavem AV ČR, v. v. i., Orientálním ústavem AV ČR, v. v. i., a Hlavním městem Praha; b) Smlouvy o napájení zařízení dispečerské řídicí techniky č. PS21001025/033 mezi Ústavem pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., a PREdistribuce, a. s.; c) Dohody o převodu práv a povinností ke stavbě č. SPR-10000646019 mezi Ústavem pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., Psychologickým ústavem AV ČR, v. v. i., Orientálním ústavem AV ČR, v. v. i., a PREdistribuce, a. s.; d) Smlouvy o uzavření budoucí smlouvy o zřízení věcného břemene ev. č. VB/S24/2572882 mezi Ústavem pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., Psychologickým ústavem AV ČR, v. v. i., Orientálním ústavem AV ČR, v. v. i., a PREdistribuce, a. s.; a e) Dodatku č. 8 ke Smlouvě o dílo – Rekonstrukce objektu Hybernská 1000/8,

Praha, uzavřeného se Společností pro rekonstrukci objektu Hybernská 8.: Subterra, a. s., Auböck a Vistoria.

Hlasování per rollam č. 4/2025, 17. 9.–25. 9. 2025, Dozorčí rada znovu udělila předchozí souhlas k uzavření dodatku č. 8 ke Smlouvě o dílo – Rekonstrukce objektu Hybernská 1000/8.

1. 3 Informace o změnách zřizovací listiny

V roce 2025 nedošlo k žádným změnám ve zřizovací listině pracoviště.

2. Hodnocení hlavní činnosti

2. 1 ÚKOLY ODDĚLENÍ A VÝZKUMNÝCH PLATFOREM

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., provádí primární pramenný výzkum soudobých českých/československých dějin v období po roce 1938 v perspektivě globálních konfliktů, dějin politických, sociálních a kulturních, dějin demokratické transformace i následného polistopadového období a dějin vědy. Soustředí se na analýzu, rekonstrukci a interpretaci dějin s cílem podat jejich komparativní výklad. Jako specializované pracoviště plní pro obor soudobých dějin a dějin vědy základní úkoly spojené s budováním dokumentace a jejím zpřístupňováním v kritických edicích a s vydáváním oborového časopisu Soudobé dějiny / Czech Journal of Contemporary History jako platformy oboru. Pracoviště se také dlouhodobě a systematicky podílí na konstituování a kultivování oboru soudobých dějin na vysokých školách.

Organizační strukturu tvoří tři útvary: Oddělení I: Politika, instituce, moc; Oddělení II: Člověk, identita, prostor; Oddělení III: Věda, kultura, myšlení. Každý ze tří výzkumných útvarů nově vede genderově vyvážený vedoucí tandem muž–žena. Součástí organizační struktury je dále útvar Otevřená věda sdružující nevýzkumné činnosti pracoviště – knihovnu a sbírky, PR, data management, projektový management a administrativu.

Reorganizace vedla ke vzniku tří tematicky orientovaných oddělení, která všechna zahrnují výzkumy zaměřené na nadnárodní a globální souvislosti českých a československých soudobých dějin. Taková organizační struktura má z dlouhodobého hlediska etablovat tento přístup jako zcela integrální součást metodologické a konceptuální výbavy v bádání o soudobých dějinách.

Oddělení I. Politika, instituce, moc

Oddělení se věnuje výzkumu politických a státních institucí, politického rozhodování a obecně politických mocenských struktur v období komunistické diktatury a po roce 1989. Nezabývá se pouze ústředními aktéry nebo formálními výsledky politického jednání, ale také širšími sociálními a kulturními souvislostmi politiky. Kromě složení a činnosti politických orgánů a státních institucí oddělení zkoumá také roli hodnot, norem a symbolik v politickém jednání. Mezi hlavní výzkumná témata oddělení patří dějiny Komunistické strany Československa, pražské jaro 1968, dějiny parlamentarismu, dějiny bezpečnostních a ozbrojených složek. Důležitou oblastí badatelského zájmu jsou také dějiny politické transformace po roce 1989, včetně demokratizace československé a české politiky a evropeizace politických institucí a praktik v kontextu evropské integrace. Významným badatelským okruhem oddělení je role Československa v mezinárodní politice mezi lety 1938 a 1990. Tento výzkum je zaměřen na dějiny diplomacie a dějiny mezinárodních vztahů. Zkoumá československý politický exil během druhé světové války a po roce 1948, aktivity Československa v rámci

mezinárodního komunistického hnutí a bývalého východního bloku a roli Československa v globální studené válce včetně aktivit socialistického Československa v zemích globálního jihu. V neposlední řadě se oddělení věnuje také zkoumání role Československa a následně České republiky v mezinárodní politice po skončení studené války.

Oddělení II. Člověk, identita, prostor

Oddělení zkoumá vývoj české a československé společnosti v období státního socialismu a po roce 1989. Výzkum se zaměřuje na vztah mezi sociálním a ekonomickým vývojem v kontextu politických transformací, k nimž došlo ve druhé polovině 20. století. Badatelky a badatelé analyzují rovněž vliv politické a ekonomické moci na každodenní život, se zvláštním důrazem na sociální politiku, sociální a ekonomické vyloučení, životní úroveň a obecněji na interakci mezi občany a státem. Významnou oblastí výzkumu jsou sociální a ekonomické dějiny urbanismu a bydlení v Československu před a po roce 1989 a v České a Slovenské republice v 90. letech 20. století. Oddělení se věnuje také výzkumu dějin národnostních a etnických menšin a etnické proměny v Československu za druhé světové války a po roce 1945. Mezi zkoumaná témata patří holocaust, osudy přeživšího židovského a romského obyvatelstva po roce 1945 a jejich integrace do většinové společnosti, národnostní a etnické aspekty vojenské služby za druhé světové války (bývalí českoslovenští občané ve wehrmachtu a němečtí a židovští vojáci v československých exilových vojenských jednotkách) a vývoj pohraničí po druhé světové válce. Oddělení také zkoumá zkušenosti zahraničních občanů v socialistickém Československu a jejich interakci s československou společností, například v kontextu mezinárodních výměnných studentských programů a pracovní migrace.

Oddělení III. Věda, kultura, myšlení

Ústřední oblastí bádání tohoto oddělení jsou intelektuální dějiny a dějiny vědy a expertízy. Oddělení zkoumá historický vývoj vědeckého poznání a expertního vědění v dlouhodobé perspektivě. Zvláštní důraz klade na období od druhé světové války do éry postsocialistické transformace ve střední a východní Evropě. Interakce vědění a politiky v moderních diktaturách a po roce 1989 představuje klíčovou výzkumnou perspektivu oddělení, které zkoumá vývoj idejí o státu, politice, ekonomice a společnosti, jakož i proměny a vývoj vědecké a expertní kultury ve státním socialismu a postsocialismu. Oddělení rovněž analyzuje různé fáze ve vývoji marxistické ideologie, jejích filozofických a politických revizí, i neoliberálních a populistických koncepcí po roce 1989. Další oblastí výzkumu jsou koncepty vládnutí ve státním socialismu a po roce 1989. Oddělení se zaměřuje na technokracii ve státním socialismu, jakož i na vývoj alternativních idejí „kontrakultury“, disentu a environmentálního hnutí jako předpokladů demokratické revoluce v roce 1989. Členové a členky oddělení rovněž zkoumají etablování neoliberálních idejí a praktik kolem roku 1989 z hlediska kulturních dějin postsocialistické transformace.

Výzkumné platformy

Na základě interního výběrového řízení byla na konci roku 2024 vytvořena první nová platforma – Platforma pro výzkum dějin Romů.

2. 2 PROJEKTOVÝ VÝZKUM

V Ústavu pro soudobé dějiny bylo v roce 2025 řešeno celkem 9 projektů podpořených Grantovou agenturou České republiky. Celkem 1 výzkumný projekt byl realizován s podporou Ministerstva kultury, 1 s podporou Technologické agentury České republiky, 1 s podporou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, 6 s podporou Akademie věd a 3 mezinárodní projekty.

V roce 2025 byly do soutěže Grantové agentury České republiky podány celkem 3 standardní projekty, 1 návratový, 2 PIF OUT projekty a 2 projekty do soutěže Lead Agency. Podpora byla udělena dvěma projektům: Nation, Socialism and Women's Rights. The Political Thought of Milada Horáková in Transnational Perspective (řešitelka K. Andělová, 2026–2028) a Negotiating Religious Freedom in Central Europe: Czechoslovakia and Its Successor States (1945–2010 s) (řešitel M. Pácha, 2026–2028)

Z programů Akademie věd byl na konci roku 2025 podpořen nový projekt regionální spolupráce s řešením od roku 2026 do roku 2028 Region ve „velkých“ dějinách: interbrigadisté z Českomoravské vysočiny (řešitel: Z. Maršálek).

Projekty podpořené Grantovou agenturou České republiky

Československá diplomacie a arabsko-izraelský konflikt v letech 1948–1989 (2023–2025; řešitelka: E. Taterová). Projekt za použití historiografických a metodologických přístupů New Cold War History analyzuje přístup československé diplomacie k hlavním aktérům arabsko-izraelského konfliktu (Izrael, Egypt, Jordánsko, Libanon, palestinská osvobozené hnutí, Sýrie) v letech 1948–1989 na bázi výzkumu v relevantních archivech v České republice, Izraeli, Velké Británii a USA.

Minuty mezi životem a smrtí: Proměny zdravotnické záchranné služby a profesní identita jejích zaměstnanců v českých zemích 1952–2003 (2023–2025; řešitel: J. Hlaváček). Projekt se zaměřuje na analýzu a identifikaci procesů ve vývoji zdravotnické záchranné služby a profesní identity jejích zaměstnanců v českých zemích v časovém záběru od převzetí poskytování odborné přednemocniční neodkladné péče státem v roce 1952 až po transformaci zdravotnické záchranné služby v krajské příspěvkové organizace v roce 2003. Záměrem je postihnout institucionalizaci, profesionalizaci a modernizaci záchranné služby prostřednictvím komparace oficiálního diskursu (legislativa a resortní normy) a aktérské perspektivy (pamětnická reflexe).

Technokratický environmentalismus v období studené války: Českoslovenští experti v EHK OSN, 1950–1980 (2023–2025; řešitel: J. Janáč). Cílem projektu je analyzovat formování technokratického environmentalismu v období studené války prostřednictvím případové studie o československých expertech v Evropské hospodářské komisi OSN, jejich roli při formování technokratické environmentální politiky EHK OSN a implementaci této politiky v Československu.

Progresivní proti konzervativním? Politické rozhodování a jeho aktéři v Československu, 1960–1976 (2023–2025; řešitel: O. Tůma). Smyslem a cílem projektu je analyzovat fungování politického systému během specifického období velké krize komunistického režimu 1967–1970, ale s výraznými přesahy do prehistorie a posthistorie pražského jara. Základem je dekonstrukce stávajících výkladových schémat a jazyku narativu (konflikt progresivních a konzervativních sil), prosopografická a aktéřská rekonstrukce a konstrukce modelu fungování systému. Projekt zkoumá utváření jazyka politického a mediálního diskursu a operování s dichotomií progresivní /konzervativní aktéři, zejména v komunikování reformních programů a problémů identifikace s politikou režimu v minulosti. Zaměřuje se na výzkum politických aktérů a analýzou jejich zázemí, kariér, postojů, praktik, zájmů, sporů, interakcí a síťování bude chtít objasnit modus operandi mocenských center režimu a genezi politického rozhodování a politického provozu na různých úrovních systému.

Od studentského internacionalismu k Erasmu. Globalizace a europeizace studentského života po roce 1945 (2023–2025; Lead Agency švýcarská agentura SNF; řešitel: M. Pešta). Projekt se zabývá studentským politickým a sociálním životem v poválečné Evropě, soustředí se na studentské organizace jako platformy, které usměrňovaly studentskou aktivitu. Česko-švýcarský tým zkoumá mezinárodní studentské federace na obou stranách „železné opony“ i národní studentské svazy v obou zemích. I když činnost těchto organizací byla ovlivněna studenoválečnými ideologickými střety, projekt studuje také jejich interakce, spolupráci a výměnu, sdílenou imaginaci, meziblokové transfery vědění, a vytváření evropského akademického prostoru, čímž zpochybňuje nepropustnost „železné opony“.

Role střední Evropy v ukončení studené války a formování post-studenoválečného mezinárodního řádu (2024–2026; řešitel: M. Bílý). Projekt se zaměřuje na roli tří zemí ležících ve střední Evropě – Československa, Maďarska a Polska – v ukončování studené války a následné první fázi formování post-studenoválečného mezinárodního řádu. Na základě nejnověji zpřístupněné primární dokumentace analyzuje adaptační strategie zmíněných států během zásadních změn v letech 1988 až 1991, především ve vztahu k tehdejší transformaci nadnárodních politických, bezpečnostních a ekonomických struktur. Zaměřuje se na otázky, nakolik se post-studenoválečný mezinárodní řád, jehož dozvuky dodnes výrazně ovlivňují světové dění, začal formovat již před rokem 1989 na základě hlubších strukturálních příčin, a jak velkou roli sehrála střední Evropa jako region v expanzi západního, především amerického politického, ekonomického, bezpečnostního i kulturního vlivu po skončení studené války. Cílem je vnést novou empiricky podloženou perspektivu do aktuální odborné debaty o příčinách vzniku unipolárního světa, která je dosud vedena především z perspektivy dvou někdejších studenoválečných supervelmocí.

Deindustrializace a nový ekonomický řád. Regionální ekonomika a zlínský obuvnický průmysl mezi centrálním plánováním a tržním hospodářstvím (2024–2026; řešitel: V. Sommer). Projekt zkoumá ekonomickou transformaci zlínského průmyslu a na něj vázané regionální ekonomiky v 80. a 90. letech 20. století, kdy došlo k postupnému úpadku centrálně plánovaného hospodářství

a vybudování tržního systému. Jádrem výzkumu je víceúrovňová analýza deindustrializace zlínského obuvnického průmyslu, který dlouhodobě tvořil páteř regionální ekonomiky a patřil k významným exportním odvětvím. Projekt zkoumá deindustrializaci na třech komplementárních úrovních (globální, národní a regionální) a ve třech určujících kontextech: (1) globálního vývoje obuvnického průmyslu, (2) československé ekonomické transformace, (3) proměny ekonomiky konkrétního regionu. Výzkumný tým se zaměřuje na strukturální souvislosti změn, na jejich aktéry a zejména na otázku míry institucionální a personální kontinuity v hospodářské oblasti. Projekt kladě důraz na širší explanační rámec a zaměřuje se na opomíjenou regionální a odvětvovou dimenzi. Cílem je předložit nový pohled na ekonomickou transformaci a ukázat, jak se formovalo současné české hospodářství.

Privatizace bytového fondu a proměny bytové politiky 1990–2006 v Československu a v České republice (2025–2027; řešitelka: M. E. Holečková) Projekt zkoumá, jakým způsobem probíhal proces privatizace bytového fondu po roce 1990. V porevolučním období došlo k bezprecedentním přesunům majetku z někdejšího socialistického vlastnictví do nově vznikajících a kodifikovaných vlastnických vztahů. Transformace se významnou měrou týkala také bytového fondu. Jádrem výzkumu je hledání odpovědí na otázky související s tímto procesem, každodennost privatizace a také rekonstrukce expertních i veřejných debat o tom, jaká má být role státní bytové politiky, a zda má vůbec existovat. Otázka se periodicky vrací, proměňuje se v čase, nicméně v sobě nese ostražitost ke státním intervencím a důraz na privatismus jako klíčovou hodnotu. Výzkum přinese v sérii odborných studií a v původní vědecké monografii analýzu počátku privatizace i artikulování nových hodnot, které jsou se soukromým vlastnictvím spojovány.

Parlament v éře europeizace: Česká republika a Slovinsko (ParlAgE), (2025–2027, GA ČR, slovinsko-český Lead Agency projekt, hlavní řešitelka: A. Gjuričová) Cílem projektu je provést metodickou analýzu dosud neprobádaných proměn českého a slovinského národního parlamentu v éře europeizace (1993–2004) a zkoumat jejich souvislosti z hlediska deliberativního rozhodování a politické reprezentace. Transnacionální historický přístup se zaměří na vztah mezi EU a národními státy, jak je reprezentován, konstruován a vykonáván v politice. Umožní nám to lépe porozumět aspektům politických dějin nezbytných pro interpretaci proměn a výzev, jimž EU v posledních letech čelí, jako je vzestup populistických stran a hnutí, úpadek tradičních stran nebo růst euroskepticismu. Využití potenciálu europeizace jako analytického nástroje nejenže zaplní mezery v oboru parlamentních studií, ale také nabídne rejstřík multidisciplinárních přístupů kombinujících historiografickou analýzu s metodami Digital Humanities a vytvoří komparativní modely pro další studium europeizace. Její přesnější pochopení a odlišení od jiných nadnárodních fenoménů zkvalitní politickou i odbornou debatu kolem EU jako společného projektu.

Projekty podpořené Technologickou agenturou České republiky

Motivace, hodnoty a životní strategie příslušníků bezpečnostních složek – kvalitativní analýzy životopisných vyprávění a kvantitativních šetření (2025–2027, TA ČR, hlavní řešitel: P. Mücke)

Projekt se zaměřuje na vytvoření nových postupů a modernizaci personální politiky Ministerstva obrany ČR (potažmo dalších resortů), které budou reflektovat aktuální společenské trendy a potřeby armády. Výzkum se zaměřuje na analýzu životních příběhů životní příběhy vojáků a vojaček (a srovnává je s příslušníky bezpečnostních sborů – např. Policií ČR) s využitím unikátní metodologie SHUV (kvalitativní metody orální historie, sběr životopisných vyprávění a dotazníková šetření). Cílem je identifikovat motivace důležité ve službě, postihnout klíčové trendy a navrhnout nové způsoby, jak zlepšit podmínky výkonu služby u vojáků, vojaček, ale také dalších příslušníků a příslušnic bezpečnostních sborů a přispět tak k jejich udržení ve služebním poměru.

Projekty podpořené Ministerstvem kultury České republiky

Služba vlasti jako zdroj národní identity. Identifikace, dokumentace a prezentace historických pramenů k institutu povinné vojenské služby v českých zemích (1868–2004) (3/2023–12/2027, NAKI III; řešitel: J. Hlaváček).

Cílem projektu, který kombinuje základní a aplikovaný výzkum v oblasti společenských a humanitních věd, je identifikovat, dokumentovat a prezentovat různorodé typy historických pramenů k dějinám institutu povinné vojenské služby v českých zemích v letech 1868–2004. Hlavním cílem je vytvoření specializované, odborné a veřejně přístupné elektronické informační databáze, která nabídne podrobnou chronologii povinné vojenské služby v kontextu dobových politických, sociálních a kulturních rámců, unikátní výkladový slovník (včetně jazykového, tj. vojenského slangu), bibliografie a odkazy na další existující zdroje, a umožní vyhledávání na základě specializovaného tezauru a metadat napříč tematickými kategoriemi a prameny interdisciplinární povahy (včetně audiovizuálních) s možností komparace výsledků na interaktivní časové ose pro období let 1868–2004, a to za využití permanentních odkazů na digitalizované sbírky dokumentů uložené v českých i zahraničních paměťových institucích. Součástí bude také obecná typologie historických pramenů k dané problematice, včetně přehledu jejich identifikačních znaků, možnosti zpřístupnění a doporučených kritických postupů pro práci s nimi.

Projekty podpořené Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

Urbanita: Nerovnost, adaptace a veřejný prostor měst v historické perspektivě (2025–2028, OP JAK/MŠMT, hlavní řešitel: P. Roubal). Projekt Urbanita si klade za cíl pochopit klíčové otázky vývoje městského prostředí v českém kontextu od středověku po současnost. Prostřednictvím

historického, sociologického, antropologického a geoinformatického výzkumu nabízí nové pohledy na komplexní otázky městské nerovnosti, adaptability na krize a transformace veřejného prostoru. Základním východiskem projektu je koncept „historie současnosti“, který umožňuje zkoumat historické příčiny a kontexty současných výzev, jako jsou klimatické změny, migrace, nerovnosti a konflikty spojené s veřejným prostorem. Projekt pracuje s předpokladem, že hlubší porozumění minulosti může poskytnout praktické modely pro spravedlivé a inkluzivní plánování městského prostoru v současné demokratické společnosti. Projekt je realizován ve spolupráci Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a Filosofického ústavu AV ČR, v. v. i.

Projekty podpořené z programů Akademie věd České republiky

Displaced persons po druhé světové válce a problematika displaced children (7/2024–7/2026, Akademie věd ČR, Program podpory perspektivních lidských zdrojů; řešitelka: J. Kasíková).

Výzkum se zaměřuje na problematiku poválečných přemístěných osob (displaced persons) v mezinárodním i československém kontextu. Zasazuje ji do dlouhodobějšího rámce migrační politiky a sleduje specifika dané doby. Pozornost je věnována jak vytváření příslušné institucionální sítě a zajištění péče o přemístěné, tak každodennosti a aktivitám samotných přemístěných v období mezi osvobozením a návratem, a následně realizaci repatriace a reflexi tohoto problému v československé společnosti. Zvláštní důraz je kladen na otázku přemístěných dětí i tzv. nedoprovázených dětí (unaccompanied children), jejich repatriaci a politickou i společenskou rezonanci tohoto problému. V roce 2025 bylo řešení projektu dočasně přerušeno z důvodu mateřské dovolené řešitelky.

Odkaz tradic a kulturní pluralismus v životě většinové společnosti, národnostních a etnických menšin na Karlovarsku (2023–2025, Akademie věd ČR, Program Podpory regionální spolupráce; řešitel: P. Bednařík).

Projekt se soustředí na základní výzkum poválečných migrací obyvatel, jejich charakteristiku, osídlování a doosídlování včetně zhodnocení významu zařazení Karlovarska mezi preferované pohraniční regiony, vytváření osídleneckých entit, jejich adaptaci a integraci do nové většinové společnosti, v níž se projevoval kulturní dialog. Projekt se zaměřuje na zachycení soudobé historie Karlových Varů a užšího regionu (oblast obce Karlovy Vary s rozšířenou působností) v letech 1945–2025 s důrazem na historický vývoj i současné postavení – národnostních/etnických menšin a cizinců jako významné součásti zdejší společnosti, která v posledních desítkách let formuje a spolupodílí se na životě regionu. Výzkum si klade za cíl zjistit a zdokumentovat, jak se v tomto převážně nově osídleném regionu vytvářela nová většinová společnost a jak se do tohoto prostředí v poválečné době etablovaly etnické menšiny. Zpracuje nové kulturní tradice majority a menšin. Výzkum se soustředí do dvou oblastí: 1) zmapuje problematiku kulturního pluralismu a dialogu mezi zdejšími etniky a přiblíží roli a vliv vládnoucích politických systémů v Československu a České republice na vytváření národnostní a menšinové politiky, 2) přiblíží a na konkrétních příkladech představí současný význam nově vytvořených regionálních tradic, na nichž se podílí dnešní společnost

Karlovarská tvořená národnostně pestrou a multikulturně bohatou skladbou obyvatelstva, v níž vedle potomků původních nevysídlených Němců a českých starousedlíků v současnosti převažují především obyvatelé několika generací rekrutující se z poválečných osídlenců a dosídlenců.

Zaniklá sídla v okolí Jaderné elektrárny Dukovany, jejich dědictví a stopa v kulturní krajině (2025–2027, Akademie věd ČR, Program Podpory regionální spolupráce, hlavní řešitel: D. Kovařík). Cílem projektu, založeném na kombinaci základního a aplikovaného výzkumu, je dokumentace a prezentace procesu zániku obcí, osad a dalších sídelních jednotek, které zmizely v 70. až 90. letech 20. století v důsledku vybudování a provozu Jaderné elektrárny Dukovany a na ní navázané výstavby vodních nádrží Dalešice a Mohelno. Stěžejními výzkumnými tématy projektu jsou: 1) připomenutí historie a významu postižených míst ve sledovaném regionu před jejich zánikem, 2) popis příprav i postup realizace samotného zanikání sídel zahrnující také zdokumentování průběhu přesídlování místních obyvatel a proces bourání zdejší sídelní zástavby, 3) přiblížení osudů přesídlených obyvatel ze zaniklých sídel a jejich aktivity spojené s připomínáním jejich bývalých domovů, 4) zmapování dochovaných reliktních v krajině a dokumentace současného stavu sledovaných lokalit včetně zkoumání možností jejich dalšího využití. Projekt je realizován ve spolupráci Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i. a Muzea Vysočiny Třebíč.

Výzkumná skupina pro historická transformační studia (2022–2027, Akademie věd ČR, Lumina quaeruntur; řešitelka: V. Pehe). Výzkumná skupina pro historická transformační studia v rámci projektu „Postsocialistická transformace jako historický proces a sociální zkušenost“ vypracovává agendu pro výzkum dějin postsocialistických transformací v České republice/Československu

v širším transnacionálním kontextu. Její inovace spočívá v přiblížení ekonomických a politických jevů z hlediska kulturních a sociálních dějin. Výzkum skupiny se zaměřuje na tři vzájemně propojené oblasti transformace: 1) mentální světy; 2) svět práce; 3) města a regiony.

HistoryLab II: Internacionalizace edukační platformy a rozšiřování jejího dosahu v ČR (2025, Akademie věd ČR, projekt Programu rozvoje aplikací a komercializace AV ČR, hlavní řešitel: M. Štefek). Projekt navazuje na předchozí úspěšný program „HistoryLab: dílna pro archiv i školu“ podpořený z AV ČR, jehož výsledkem bylo ověření platformy HistoryLab jako inovativního nástroje pro výuku dějepisu. Nový projekt s půlroční dobou řešení se zaměřuje na realizaci klíčových doporučení v podobě zvýšení akvizičních aktivit na domácí úrovni a vytvoření předpokladů pro transfer know-how na mezinárodní úrovni. HistoryLab je inovativní edukační pomůcka zaměřená na podporu badatelsky orientované výuky historie a práci s historickými prameny. Tento nástroj umožňuje efektivní propojení školní výuky s praxí paměťových institucí, jako jsou archivy a muzea, a podporuje rozvoj historického myšlení a digitálních kompetencí žáků. Výsledkem projektu „HistoryLab II: Internacionalizace edukační platformy a rozšiřování jejího dosahu v ČR“ bude modernizovaná aplikace HistoryLab připravená lépe na transfer doma i v zahraničí.

Meziústavní spolupráce

Strategie AV21

V roce 2025 pracoviště koordinovalo program Strategie AV21 Moc předmětů: Materialita mezi minulostí a budoucností (2025–2029; koordinační pracoviště: ÚSD). Programu se v prvním roce řešení účastnilo 11 ústavů AV a řada dalších partnerů z univerzitní i veřejné sféry. Zaměření a aktuálnost programu, první výsledky a příklady mezioborové spolupráce napříč vědními oblastmi byly představeny v rozhovoru pro A / Z Akademie a v Podcastu pro soudobé dějiny.

Vedle toho se jednotliví výzkumní pracovníci/pracovnice a týmy podíleli na aktivitách tohoto i dalších výzkumných programů Strategie AV21, včetně Anatomie evropské společnosti (2022–2026; výzkumné téma Historická paměť koordinuje Oldřich Tůma), Identity ve světě válek a krizí (2024–2028; ÚSD se zapojilo do aktivit souvisejících s proměnami identit a bezpečnosti v současném světě) a nového programu AI: Umělá inteligence pro vědu a společnost (2025–2029; ÚSD plní úkoly v tématu společenských dopadů AI a koordinuje úkoly související s využitím AI v historických vědách).

Z výrazných výstupů mezioborové spolupráce lze uvést např. uspořádání světového kongresu Memory Studies Association „Beyond Crises: Resilience and (In)Stability“ (14.–18. 7. 2025); cyklus filmových projekcí v kině Ponrepo nazvaný „Každý film je malé vítězství“ a věnovaný filmově-historickým souvislostem mezinárodních kontaktů socialistického Československa i aktuálních problémů globálního Jihu; podporu veřejných výstavních projektů (např. Františka Plamínková a my, Národní muzeum 28. 11. 2025–31. 8. 2026) či uspořádání konference Česko-slovenské komise historiků (Spolu a sami. Československo, Česká republika a Slovensko po roce 1989, Liberec, 22. 10. 2025).

Věda, expertiza a společnost v postcovidovém čase (2025–2027, IOCB-TECH, řešitel: P. Houda)

V roce 2025 byl zahájen společný projekt Ústavu pro soudobé dějiny, AV ČR, v. v. i., Psychologického ústavu AV ČR, v. v. i. a Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i., který navázal na předchozí společné výzkumy každodenního prožívání a expertní reflexe covidové pandemie. Nový projekt finančně podpořil Nadační fond IOCB-TECH a zaměřuje se na problémy rozkladu důvěry ve vědu a expertní myšlení a ztráty společenské koheze. Mezioborová reflexe má pomoci lépe porozumět sociálním, mentálním a kulturním zdrojům této nedůvěry v českém prostředí a navrhnout didaktické a komunikační postupy budování nové společenské důvěry.

2. 3 MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

Mezinárodní spolupráce se rozvíjela ve formě řešení přidělených projektů a rovněž aktivního přístupu k nově vyhlašovaným soutěžím. Pracoviště sleduje dlouhodobou strategii zapojování se do mezinárodní vědecké sítě tak, aby byla zajištěna kontinuita mezinárodní spolupráce v delším časovém horizontu. V roce 2025 Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., participoval na těchto mezinárodních projektech:

Politika paměti a demokratizace: Česká republika a Německo (2023–2025, OP JAK /MSCA Fellowships CZ; řešitelka: K. Pinerová)

Cílem výzkumného projektu spolufinancovaném Evropskou unií je analyzovat historii organizací politických vězňů v České republice a Německu v letech 1989–2019. Dosažení konsensu o minulosti je jedno ze šesti kritérií pro konsolidaci nových demokracií. Projekt se zaměřuje na analýzu polarizovaného pohledu na minulost na příkladu činnosti zájmových skupin politických vězňů a jejich potomků jako významných aktérů veřejných dějin po roce 1989. Tyto organizace se na politické scéně objevily jako výrazné a silné paměťové skupiny a dokázaly dosáhnout některé z jejich hlavních cílů velmi brzy po revolučním roce 1989. Jejich aktivity však nejen pomohly společnosti vyrovnat se se složitou minulostí, ale také rozdělily společnost svými radikálními názory na komunismus. Projekt si klade za cíl prozkoumat tyto organizace jako účastníky veřejného života a utváření a udržování kolektivní paměti, a také to, jak se tato sdružení snažila zdůraznit a využít nebo podporovat svou kolektivní paměť a interpretaci historie v politickém procesu a přispět k demokratizaci společnosti.

Towards illiberal constitutionalism in East Central Europe: historical analysis in comparative and transnational perspective (2021–2025, Nadace Volkswagen; řešitel: M. Kopeček)

Ústav pro soudobé dějiny se v říjnu 2021 připojil k multidisciplinárnímu vědeckému týmu v rámci nového výzkumného projektu Směrem k neliberálnímu konstitucionalismu ve středovýchodní Evropě: historická analýza v komparativní a transnacionální perspektivě. Projekt spojuje Univerzitu Friedricha Schillera v Jeně, Univerzitu v Erfurtu, Varšavskou univerzitu a Institut demokracie na Středoevropské univerzitě v Budapešti s Ústavem pro soudobé dějiny s cílem společně studovat kořeny a projevy současného neliberálního konstitucionalismu v regionu střední a východní Evropy.

Projekt zaměřený na dokumentaci svědectví romského holocaustu – **Dědictví přeživších Romů a Sintů napříč generacemi (řešitelka R. Berkyová)** – byl podpořen z nadace Bader Philanthropies.

2. 4 ČASOPIS A KNIHOVNA

Časopis Soudobé dějiny

Ročník 2025 vyšel v klasickém formátu dvou českých a jednoho anglického čísla ve stanovených termínech (celkový rozsah 980 tiskových stran). Některé studie a recenze byly otištěny ještě před zařazením do čísla v modu „Online First“.

Číslo 1/2025 obsahovalo tematický blok Komunistické biografie s rodinnou perspektivou a nabídlo studie o vývoji biografického psaní ve střední Evropě, o příbuzenských vazbách rodiny Zápotockých či o baťovském mládí Jozefa Lenárta. Také číslo 2 vyšlo jako tematicky zaměřené – Fazety československého stalinismu – a přineslo studie o komunistických konceptech řešení česko-slovenských vztahů, o identitotvorných strategiích lidové fronty KSČ v německojazyčném a slovenském prostředí 30. let a o autonomním stalinismu odbojové skupiny Předvoj. Číslo 3 mělo centrální téma Mediterranean and Central European Communist Parties in the Cold War a zaměřilo se na mezinárodní, politické a ideologické vazby komunistických stran ve střední a jižní Evropě (dopady února 1948 na italské volby; mírová propaganda československých a španělských komunistů; vztahy východoněmeckých a španělských komunistů v kontextu studené války). Všechna čísla ročníku obsahovala i články mimo tematické bloky.

V roce 2025 redakce zveřejnila dvě výzvy k zasílání článků. Na jaře vyhlášený Call for Articles „Agents in Their Own Service? Central and Eastern European Actors in the Structures of Cold War Internationalism“ vzešel z iniciativy kolegů Mikuláše Pešty a Jiřího Janáče a směřoval k číslu 3/2026; podzimní výzva „Postižení“, hendikepovaní“, „invalidní“ v období státního socialismu – Politiky, praktiky,

zkušenosti, byla inspirována takto zaměřeným workshopem zorganizovaným v předešlém roce kolegyní Marií Černou a směřovala k číslu 2/2026.

Jedna až dvě tematické výzvy za rok se zdají být vyhovující frekvencí. Číslo se smíšeným obsahem – netematická – jsou čtenáři také vítána. Redakce proto do budoucna neuvažuje o navýšení frekvence vyhlašování CfA.

Kalkulačka návštěvnosti webových stránek časopisu a čtenosti jednotlivých článků ukazuje, že nejnavštěvovanější/nejstahovanější články (kombinovaná návštěvnost PDF/HTML) poslední doby, u nichž máme k dispozici již relevantní statistiku, tj. články staré minimálně rok od data zveřejnění (v tomto případě kompletní ročník 2024 a jejich čtenost za srovnatelné období v průběhu roku 2025), jsou tyto: článek „Věra Štvoříčková před mikrofonom / Rozhlas, politika a československo-afričské vztahy v letech 1958–1968“ (autorka Rosamund Johnston, cca 950 kombinovaných vstupů za prvních 16 měsíců od publikace, č. 1/2024) a článek „Anatomy of the End of Charter 77 (1990–1992) / Between Politics, Morality, Business and Coming to Terms with the Past“ (autor Jiří Suk, cca 840 kombinovaných vstupů za prvních 13 měsíců od publikace, č. 3/2024). Žádost podaná redakcí na konci r. 2024 o zařazení časopisu do plnotextové databáze odborných časopisů z oblasti společenských a humanitních věd JSTOR zůstala v roce 2025 bez vyřazení.

Knihovna a sbírková činnost

Knihovna Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR představuje specializované oborové pracoviště, které dlouhodobě podporuje výzkum českých a československých dějin 20. a 21. století. Odborné veřejnosti nabízí nejen možnost studia rozsáhlého knihovního fondu, ale také přístup k unikátním pramenům materiálům, zejména k nahrávkám rozhovorů uchovávaným v Digitálních sbírkách orální historie ÚSD. Tyto digitální fondy byly v uplynulém období rozšířeny o nové soubory dokumentů vzniklé v rámci ukončených grantových projektů. Další dokumenty jsou zpřístupněny prostřednictvím internetových stránek ústavu. Ústav rovněž pokračoval v otevřeném zpřístupňování aktuálních čísel časopisu Soudobé dějiny v režimu Open Access.

Knihovní fond je systematicky budován s důrazem na politické, sociální, hospodářské a kulturní dějiny od 30. let 20. století po současnost, stejně jako na dějiny vědy a problematiku československého exilu. Součástí fondu je významná sbírka exilové knižní a časopisecké produkce. Celkový rozsah knihovního fondu se blíží 60 000 svazků. Knihovna průběžně doplňuje také periodickou literaturu – aktuálně odebírá více než 200 českých i zahraničních odborných časopisů a ročenek, přičemž celkový počet evidovaných titulů přesahuje 800, a to v různé míře úplnosti. Knihovní katalog je začleněn do Souborného katalogu AV ČR i Souborného katalogu ČR, což zajišťuje širší vyhledatelnost fondu v rámci národní knihovní infrastruktury.

Vedle knihovního fondu spravuje ústav rovněž sbírku soudobé dokumentace a archiv Koordinačního centra Občanského fóra, které představují významné pramenné zázemí pro badatelskou činnost.

Knihovna zároveň poskytuje přístup k řadě elektronických informačních zdrojů a databází, mezi něž patří například Web of Science, Scopus, databáze EBSCO, ProQuest či kolekce zahraničních vědeckých časopisů.

Nedílnou součástí knihovny je bibliografické pracoviště, které systematicky sleduje historiografii od roku 1918 do současnosti v širších mezioborových souvislostech, zejména ve vztahu ke společenskovedním disciplínám. Spravuje dvě průběžně aktualizované online databáze – článkovou bibliografii a bázi výběrové bibliografie. Výběrová bibliografie v současnosti obsahuje téměř 75 000 záznamů a každoročně je rozšiřována o přibližně 3 000 nových záznamů. Tato činnost představuje dlouhodobý příspěvek ústavu k systematické orientaci v odborné produkci vztahující se k soudobým dějinám.

Knihovna tak i nadále plní roli odborného informačního a dokumentačního centra, které propojuje tradiční tištěné fondy, archivní materiály a digitální zdroje a vytváří stabilní zázemí pro výzkum soudobých dějin.

2. 5 HLAVNÍ VĚDECKÉ VÝSLEDKY – PŘEHLED MONOGRAFIÍ

HADRAVOVÁ, Alena. *Poslední neděle okupace. K tragickému vyústění velkomeziříčského povstání v květnu 1945.* Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.: Velké Meziříčí: Muzeum a Archiv Velké Meziříčí, 2025. 295 s. ISBN 978-80-7285-291-8.

Práce se zabývá dramatickými událostmi květnových dnů roku 1945 ve Velkém Meziříčí, v němž jako na řadě jiných míst Čech a Moravy vypuklo 6. května po vzoru Prahy povstání proti německým okupantům. Lidé se po vyhlášeném povolení vyvěsit na svých domech československé vlajky začali shromažďovat v budově radnice na náměstí a odpoledne tam ustanovili revoluční okresní národní výbor, promyšlený a připravovaný již dlouho dopředu v ilegilitě. K Velkému Meziříčí se v tu dobu již blížila fronta a město včetně radnice navíc leželo na strategicky důležité silnici, kterou německá vojska musela na svém ústupu projet. Radnice byla 6. května ve večerních hodinách přepadena Ostendorfovou jednotkou z Náměstě nad Oslavou, povolanou meziříčskou posádkou Ortskommanda. Povstalci na radnici měli zákaz pustit se do ozbrojeného střetu, protože již odpoledne vzešla po jednáních vedení města s Ortskommandem dohoda o vzájemném neútočení. Čeští povstalci i partyzánské jednotky, které přišly radnici na pomoc, dohodu dodrželi, Němci však na ni nebrali ohled: lidé na radnici byli bez odporu zatčeni, podrobeni krutým zinscenovaným výslechům a 7. května v odpoledních hodinách bylo 59 z nich zastřeleno u řek na východním a západním okraji města; šedesátý Jindra Nováček, vůdčí osobnost povstání, byl pro výstrahu oběšen na náměstí. Další lidé padli při přestřelkách v okolí města a 9. května ráno zahynulo ještě dalších 40 lidí při sovětském bombardování.

HOUDA, Přemysl – FILIP, Miroslav – PILNÁČEK, Matouš (ed.). *Mezi solidaritou a zklamáním. Česko v době covidové a postcovidové.* Praha: Karolinum; Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.; Psychologický ústav AV ČR, v. v. i.; Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., 2025. 219 s. ISBN 978-80-246-6247-3.

Pandemie covidu-19 byla totálním společenským jevem, časem akutních i méně akutních krizí, avšak také obdobím, které nám může – zvláště ze zpětného pohledu – říci mnoho o fungování

institucí i jednotlivců. Co jsme se o naší společnosti za těch několik málo let dozvěděli? Obstáli jsme? Můžeme doufat, že jakoukoli další krizi, která přijde, jako společnost zvládneme, anebo se máme do budoucna dívat spíše s obavami? Tyto otázky si v předkládané knize, která je výsledkem společného výzkumu české společnosti v období pandemie covidu-19, kladou historici, psychologové a sociologové z Akademie věd ČR.

KOCIAN, Jiří – MAREK, Pavel – RÁKOSNÍK, Jakub. *Dějiny Komunistické strany Československa I.: (1921–1939).* Vydání první. Praha: Academia, 2025. 679 stran. ISBN 978-80-200-3624-7.

KSČ již v meziválečném období patřila mezi nejsilnější politické strany v Československu. Po celou dobu existence první republiky představovala důležitou antisystémovou opozici. Vznikla v roce 1921 z plurality rozličných uskupení, v níž však levicová opozice uvnitř sociální demokracie hrála ústřední roli. Ve druhé polovině 20. let byla postupně pod tlakem Moskvy transformována do strany bolševického typu. Obměnila se i generačně, když do jejího vedení nastoupili tzv. karlínští kluci v čele s Klementem Gottwaldem. Teprve v roce 1935 s koncepcí tzv. lidové fronty nastoupila KSČ pozvolnou cestu ke státoporné politice obrany země proti fašismu. Díky ní se do roku 1945 přeměnila ve všennárodní stranu apelující na všechny složky společnosti a vykračující vstříc monopolu moci.

MARŠÁLEK, Zdenko – NEMINÁŘ, Jiří – SOVILJ, Milan. *V uniformě nepřítele. Čechoslováci, služba ve wehrmachtu a návrat pod prapory.* Praha: NLN; Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., 2025. 329 s. ISBN 978-80-7422-884-1 (NLN), ISBN 978-80-7285-280-2 (ÚSD).

V průběhu druhé světové války bylo do německé branné moci nuceně mobilizováno mnoho občanů okupovaných evropských států, přestože se nejednalo o etnické Němce. Někteří sloužili až do konce války, jiní se snažili službě vyhnout, řada dokonce přeběhla ke Spojencům a vstoupila do vlastních národních jednotek. Nucená mobilizace postihla i překvapivě velkou část obyvatel českých zemí. Po válce se ovšem jejich příběh nehodil do obecného narativu jednoduché trichotomie oběti, odboje a kolaborace. Proto byl v Evropě i v Česku přijímán s rozpaky a dlouhou dobu opomíjen, marginalizován nebo dokonce zamlčován. Se zasazením do mezinárodního kontextu představuje kniha českou perspektivu tohoto skutečně transnacionálního evropského tématu.

LENČEŠOVÁ, Michaela. *L'udácky mozog. Štefan Polakovič a slovenský politický katolicizmus.* Bratislava: Paradigma Publishing, 2025. 230 s. ISBN 978-80-974492-3-0.

Monografia sa zameriava na myslenie Štefana Polakoviča, kľúčovej postavy slovenského politického katolicizmu v 20. storočí. Načrtáva jeho cestu od štúdia v rímskych seminároch až po jeho angažovanie sa v Slovenskom štáte a povojnový exil v Argentíne. Kniha skúma vzťahy medzi katolicizmom, fašizmom a modernitou, ako aj dynamiku medzi vierou a mocou a medzi teoretickými konceptmi a praktickou politikou.

PÁCHA, Martin. *Zakázaná víra. Nelegální náboženské menšiny v komunistickém Československu.* Praha, Argo, 2025. 240 s. ISBN 978-80-257-4715-5.

Kniha Martina Páchy je věnována problematice vztahu komunistického režimu k náboženským denominacím, jež se v letech 1948–1989 pohybovaly na hraně legality, resp. těm, jež nebyly státem uznány jako povolená náboženská společenství. V centru autorova jeho zájmu stojí Svědkové Jehovovi, letniční křesťané a Adventisté sedmého dne. Páchovi se podařilo na základě archivního výzkumu prokázat, že komunistické Československo nemělo jednotnou náboženskou politiku. Vůči každé denominaci, vůči každé náboženské menšině přistupovalo svébytně a nahodile. Zásadní rozdíly rovněž panovaly v Čechách a na Slovensku, přičemž v samotné české části republiky existovaly i velmi výrazné regionální odlišnosti. Ty byly způsobeny nejen nesystematičností církevní politiky, rozkolísaným či neukotveným ideologickým přístupem, ale stejně tak i postoji konkrétních osob, především tajemníků pro věci církevní. Pozornost je rovněž věnována represí příslušníků náboženských menšin, jejich vytěžování, ale i sledování Státní bezpečností a otázkám religiozní každodennosti v Československu druhé poloviny 20. století.

SUK, Jiří. *Velké dějiny zemí Koruny české XVIII. (1956–1967).* Praha: Paseka, 2025. 695 s. ISBN 978-80-7637-526-0.

Roku 1967, necelých dvacet let po převratu, který měl být důkazem neomylnosti marxisticko-leninské teorie, připustil prezident Antonín Novotný: „Dopustili jsme se chyb, soudruzi? Dopustili.“ První reformní vlnu, která se zvedla po odhalení kultu osobnosti o desetiletí dříve, se přitom ještě podařilo zabrzdit a hlasy reformistů potlačit. Na přelomu padesátých a šedesátých let zadlužená

ekonomika dál zaostávala za kapitalistickým Západem, centrálně řízené hospodářství se mýjelo s očekáváním konzumně naladěné společnosti, lidé naplňovali své potřeby prostřednictvím šedé ekonomiky, kvetla korupce, a především rostla poptávka po rozkrytí policejní a justiční zvěle uplynulých let.

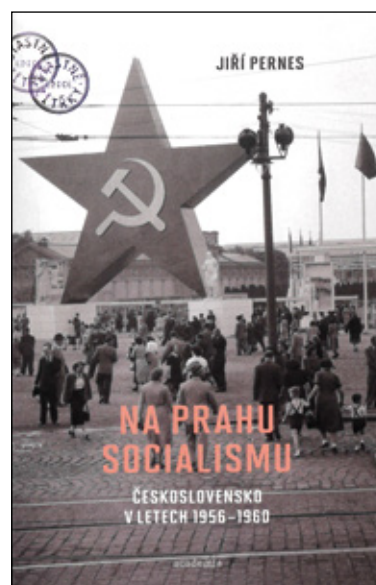
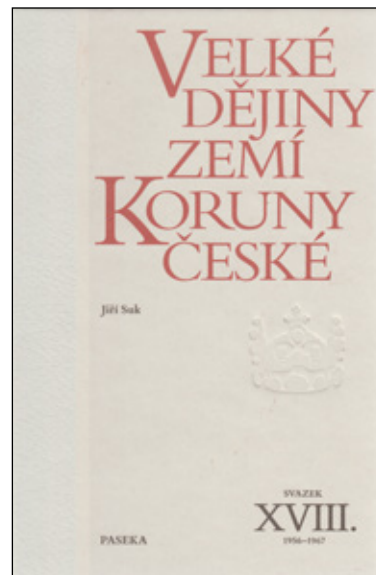
Osmnáctý svazek Velkých dějin zemí Koruny české komplexně pojednává o letech 1956–1967, pro něž se vžilo označení „období tání“. Politické, hospodářské a kulturní dějiny doprovázejí sondy do každodenního života za socialismu – od hodnocení životní úrovně přes bydlení, práci či zdraví po intimní zónu rodinného prostředí nebo náboženské víry.

ŠIMŮNEK, Michal, V. *Narušená kontinuita. Česká věda, německá hegemonie a totální válka, 1939–1945.* Praha, Academia 2025, 496 s. ISBN 978-80-200-3606-3.

Období německé okupace českých zemí a druhé světové války v letech 1939–1945 představuje důležitou cézuru nejen v osudech jednotlivých vědců, ale také samotné vědecké infrastruktury. Uzavření českých vysokých škol a univerzit, zabránění jejich majetku, zničení cenných sbírek či pronásledování příslušníků inteligence – to vše reprezentuje jen jednu část nacistické politiky. Méně známou kapitolu ukazuje přístup k protektorátnímu resortnímu výzkumu či vývoj a transfer technologií v rámci zbrojní výroby do protektorátu. Předkládaná práce se pokouší analyzovat nejen hlavní linie německého přístupu, ale také kompetence a rozhodovací pravomoci v rámci nacistického polykratického politického systému.

PERNES, Jiří. *Na prahu socialismu. Československo v letech 1956–1960.* Praha, Academia 2025, 480 s. ISBN 978-80-200-3601-8.

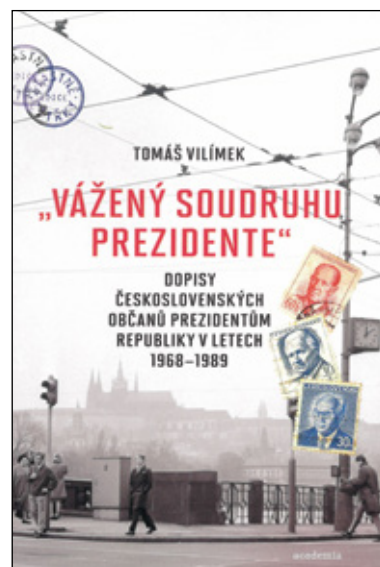
Východiskem publikace jsou dramatické události roku 1956 – odhalení Stalinových zločinů na XX. sjezdu KSSS, bouře polských dělníků i protikomunistické povstání maďarského lidu. Ukazuje, jak se vládnoucí KSČ snažila situaci stabilizovat násilnými prostředky i kroky vedoucími ke zvýšení životní úrovně obyvatel. Přibližuje tak významné okamžiky vývoje, jako byla volba Antonína Novotného prezidentem republiky v roce 1957, třídní a politické prověrky

o rok později, sebevražda ministra Šlechty a jeho manželky, dokončení kolektivizace zemědělství, ale i tak významný úspěch, jaký představovala československá expozice na světové výstavě v Bruselu. Práce končí vyhlášením Československé republiky socialistickým státem v roce 1960. Tento zdánlivý triumf komunistického režimu však v sobě nesl zárodky dalších problémů, které vyvrcholily reformním hnutím šedesátých let.

VILÍMEK, Tomáš. „Vážený soudruhu prezidente“. *Dopisy československých občanů prezidentům republiky v letech 1968–1989*. Praha, Academia 2025, 360 s. ISBN 978-80-200-3663-6.

Kniha přibližuje problematiku dopisů, které českoslovenští občané adresovali prezidentovi a jeho kanceláři v letech 1968–1989. Autor čerpá z mnohaletého výzkumu a klade důraz nejen na širší hospodářské, politické a sociální souvislosti analyzovaných jevů, ale nabízí čtenáři i desítky poutavých příběhů, z nichž některé jsou úsměvné, jiné naopak vykreslí syrovou realitu mocenské zvržlosti a bezpráví. Obsah desetitisíců dochovaných dopisů současně vypovídá o přetrvávajícím vnímání autority prezidentského úřadu v povědomí československé společnosti ve 20. století napříč politickými režimy. Kniha nastiňuje řadu chronických společenských problémů – bytová politika, sociální zabezpečení, cestování do zahraničí, školství či pracovněprávní vztahy, jejichž řešení naráželo na limity direktivně řízené ekonomiky i mocenský monopol vládnoucí státostrany.

2. 6 HLAVNÍ VĚDECKÉ VÝSLEDKY – VÝBĚROVÁ BIBLIOGRAFIE

Babička, Martin. „V opozici s Neptunem. Astrologie a rozpad Československa“. Czechoslovakia. Mýty a memy národu československého. Brno: Host, 2025, s. 46–52. ISBN 978-80-275-2782-3.

Bílý, Matěj. ‘Like-Minded and Like-Acting.’ Central Europe, the West, and the Overlooked Factor of the Warsaw Pact’s Demise. *Journal of Strategic Studies*. (2025).

Devátá, Markéta. Pomníky dvojího osvobození. František Mrázek a jeho ideologická tvorba pro jižní Čechy. *Dějiny a současnost*. Roč. 47, č. 4 (2025), s. 37-41. ISSN 0418-5129.

Gildea, R. – Manjolič Pinter, O. – Yusta-Rodrigo, M. – Marco, J. – Gaspar Celaya, D. – Bailey, R. – Chandrinos, J. – Diac, C. – Maršálek, Zdenko – Zaugg, F. – Aleksov, B. – Falkov, Y. – Koreman, M. Poválečné životy a vzpomínky. Bojovníci bez hranic. Transnacionální odboj v Evropě 1936–1948. Praha: Academia, 2025 – (Gildea, R.; Tamesová, I.), s. 315–353. Historie. ISBN 978-80-200-3559-2.

Gillabert, M. – Lesnykh, L. – Pešta, Mikuláš. Student Internationalism in the Global Cold War. The Foundation and Split of the International Union of Students. *International Organizations and the Cold War. Competition, Cooperation, and Convergence*. London: Bloomsbury Academic, 2025. ISBN 978-1-3504-1649-9

Gjuričová, Adéla. Not an Empty Playground. Four Remarks on the Transformation of Political Institutions in East-Central Europe after 1989. *Changing Times, Persisting Legacies. The Uneven Development of East-Central Europe since 1989*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2025, s. 13–26. *Bad Wiesseer Tagungen des Collegium Carolinum*, 43. ISBN 978-3-525-30333-7.

Hadravová, Alena. Alfonsinská astronomie na rozhraní věků. *Vesmír*. Roč. 104, 7/8 (2025), s. 468–469. ISSN 0042-4544. E-ISSN 1214-4029.

Hlaváček, Jiří. „Naložit a jet“. Proměna profesní identity řidičů (zdravotnické) záchranné služby (1974–2024). *Národopisný věstník = Bulletin d’ethnographie*. Roč. 84, č. 2 (2025), s. 7–28. ISSN 1211-8117.

Hlaváček, Jiří. Protesty a požadavky vojáků základní služby během sametové revoluce. Historicko-sociologická analýza institucionální dynamiky a kolektivního jednání v dokumentech Koordinačního centra Občanského fóra. *Historická sociologie*. Roč. 17, č. 2 (2025), s. 11–26. ISSN 1804-0616. E-ISSN 2336-3525.

Hlaváček, Jiří. V první linii. Pandemie covid-19 v pamětnické reflexi výjezdových posádek zdravotnické záchranné služby. Mezi solidaritou a zklamáním: Česko v době covidové a postcovidové. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2025 – (Houda, P.; Filip, M.; Pilnáček, M.), s. 15–35. ISBN 978-80-246-6247-3.

Holečková, Marta Edith – Ryvolová, K. Romský spisovatel L'udovít Didi – jeden z mála slovenských signatářů Charty 77. Dějiny a současnost. Roč. 47, č. 5 (2025), s. 24–28. ISSN 0418-5129.

Holub, Ondřej. Vědět, co je dobré. Františka Plamínková a právo žen jít za vlastním hlasem. Deník Referendum. 7. 2. 2025 (2025). ISSN 2533-5987.

Kopeček, Michal. Democracy, National Identity and Post-Dissident Historical Cultures in East Central Europe, 1970 s-2020s. The Routledge Handbook of 1989 and the Great Transformation. Abingdon: Routledge, 2025 – (Johnston, R.; Panagiotidis, J.; Baran-Szotys, M.; Calori, A.; Nguyễn Vũ, T.; Peng, S.; Schacht, A.; Ther, P.), s. 301-311. Routledge Handbooks. ISBN 9781032301082.

Kovařík, David. Brněnský patron soudobých dějin. Soudobé dějiny. Roč. 32, č. 2 (2025), s. 648–652. ISSN 1210-7050.

Kovařík, David, Kreisslová, S. – Vavrouchová, H. – Jílek, K. Reanimation of Abandoned Places: Three Case Studies from Czechia. International Journal of Heritage Studies. Roč. 31, č. 10 (2025), s. 1357–1373. ISSN 1352-7258. E-ISSN 1470-3610.

Kovařík, David. Zemřel Jiří Pernes. Časopis Matice moravské. Roč. 144, č. 1 (2025), s. 227–231. ISSN 0323-052X.

Krátká, Lenka. Market Behavior Within the Czechoslovak Command Economy – Fine Arts as a Specific Realm of Entrepreneurship. Selected Aspects of Modernization in CEE Region. Rzesów: Rzesów University Press, 2025 – (Grata, P.; Kinal, J.), s. 113-126. ISBN 978-83-8277-258-6.

Krátká, Lenka. Zpátky k rodině – proměny hranic mezi soukromým a veřejným prostorem v průběhu pandemie (a po ní). Mezi solidaritou a zklamáním: Česko v době covidové a postcovidové. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2025 – (Houda, P.; Filip, M.; Pilnáček, M.), s. 104–119. ISBN 978-80-246-6247-3.

Krátká, Lenka. The Rise and Fall of Babetta Brand. Three Decades of Moped Production in Southern Slovakia, 1970–99. Journal of Transport History. (2025). ISSN 0022-5266. E-ISSN 1759-3999.

Krátká, Lenka. „Záchranka byla pro ženský tabu“. Proměny (zdravotnické) záchranné služby pohledem zdravotních sester. Národopisný věstník = Bulletin d'ethnographie. Roč. 84, č. 2 (2025), s. 29–46. ISSN 1211-8117.

Lenčేశová, Michaela. Katolícky modernizmus ako analytický nástroj pre skúmanie radikalizácie slovenských katolíckych intelektuálov. Historický časopis. Roč. 73, č. 2 (2025), s. 327–350. ISSN 0018-2575. E-ISSN 2585-9099.

Lenčేశová, Michaela. Slovenské politické katolícke myslenie optikou katolíckeho modernizmu. Střed. Časopis pro mezioborová studia střední Evropy 19. a 20. století. Roč. 17, č. 1 (2025), s. 34–54. ISSN 1803-9243.

Loučová, Petra – Olšáková, D. „Ale kdo by to dělal, kdyby to nedělal on?“ Za Františkem Janouchem (1931-2024). Soudobé dějiny. Roč. 32, č. 1 (2025), s. 297-309. ISSN 1210-7050.

Maršálek, Zdenko – Gaspar Celaya, D. Z vojenské uniformy do odboje a zpět. Bojovníci bez hranic. Transnacionální odboj v Evropě 1936-1948. Praha: Academia, 2025 – (Gildea, R.; Tamesová, I.), s. 120–149. Historie. ISBN 978-80-200-3559-2.

Maršálek, Zdenko. Spor o vděčnost. Oběti války jako politická zbraň. Dějiny a současnost. Roč. 47, č. 3 (2025), s. 10–14. ISSN 0418-5129.

Mücke, Pavel. Malé historické zamyšlení nad československo-polským a česko-polským cestovním ruchem „dlouhých“ sedmdesátých let minulého století (1968–1981). Via eruditionis. K životnímu jubileu Blaženy Gracové. Ostrava: Ostravská univerzita, 2025 – (Janiš, D.; Janková, J.; Zářický, A.), s. 325–336. ISBN 978-80-7599-481-3.

Mücke, Pavel. From „Golden Ages“ of so Called Friendly Tourism to Post-socialist Transformation. The Macro- and Micro-historical Perspectives on the Bilateral Travelling and Tourism between Czechoslovakia/Czech Republic and Poland since 1970 s till 1990 s. Selected Aspects of Modernization in CEE Region. Rzesów: Rzesów University Press, 2025 – (Grata, P.; Kinal, J.), s. 89–112. ISBN 978-83-8277-258-6.

Mücke, Pavel. Work and Travel, Socialist Style. The Staff of the Czechoslovak Travel Agency ČEDOK Between East and West (1945–89). Traversing the Political Divide. Cross-Border Workers in Cold War Europe. Berlin: De Gruyter Brill, 2025 – (Lemmen, S.), s. 127–160. Rethinking the Cold War. ISBN 9783111337128.

Mücke, Pavel. Reakce na proticovidová opatření a krizový management v časové retrospektivě. Mezi solidaritou a zklamáním: Česko v době covidové a postcovidové. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2025 – (Houda, P.; Filip, M.; Pilnáček, M.), s. 173–193. ISBN 978-80-246-6247-3.

Nosková, Helena. Dokumentácia slovenských hrobov v Prahe ako prameň k histórii Prahy a slovenskej menšiny. Katalóg k výstave. Praha: Dokumentační a muzejní středisko slovenské menšiny v České republice, z. s., 2025. 52 s. ISBN 978-80-1107211-7.

Orcígr, Václav. Jak ven z bytové krize v Česku a Praze. Nejen výstavba, ale hlavně kvalitní a diverzifikovaná bytová a stavební politika. Urbanismus a územní rozvoj. Roč. 28, č. 1 (2025), s. 30–33. ISSN 1212-0855.

Pácha, Martin. Between Repression, Chaos and Uncertainty. Religious Minorities in Early Communist Czechoslovakia. Contemporary European History. (2025). ISSN 0960-7773. E-ISSN 1469-2171.

Pehe, Veronika. Gendered Economic Imaginaries in Post-1989 Czech, Slovak, and Polish Cinema. Changing Times, Persisting Legacies. The Uneven Development of East-Central Europe since 1989. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 2025 – (Schulze Wessel, M.; Volf, D.), s. 151–163. Bad Wiesseer Tagungen des Collegium Carolinum, 43. ISBN 978-3-525-30333-7.

Pehe, Veronika. Film Industries and Filmmakers between State Patronage and the Free Market. The Routledge Handbook of 1989 and the Great Transformation. Abingdon: Routledge, 2025 – (Johnston, R.; Panagiotidis, J.; Baran-Szołtys, M.; Calori, A.; Nguyễn Vũ, T.; Peng, S.; Schacht, A.; Ther, P.), s. 250–261. Routledge Handbooks. ISBN 9781032301082.

Pehe, Veronika. Podnikatelské devadesátky. Podnikání v českých zemích. Od pražského groše po akciové společnosti. Praha: Paseka, 2025 – (Popelka, P.), s. 380–403. ISBN 978-80-7637-543-7.

Pehe, Veronika – Robbe, K. Postsocialist Transitions in Eastern Europe as Contested Heritage. The Palgrave Encyclopedia of Cultural Heritage and Conflict. Cham: Palgrave Macmillan, 2025 – (Salloul, I.; Baillie, B.), s. 1–13. ISBN 978-3-030-61493-5.

Pehe, Veronika. Did Women's Rights Have a Place in Eastern European Human Rights Dissent? The Case of Charter 77 and Czechoslovakia, 1977–1992. Contemporary European History. (2025). ISSN 0960-7773. E-ISSN 1469-2171.

Pešta, Mikuláš – Gillabert, M. – Lesnykh, L. Student Internationalism in the Global Cold War. The Foundation and Split of the International Union of Students. International Organizations and the Cold War. Competition, Cooperation, and Convergence. London: Bloomsbury Academic, 2025 – (Kott, S.; Muschik, E.; Roehrlich, E.), s. 131–144. Histories of internationalism. ISBN 978-1-3504-1649-9.

Průchová Hrůzová, Andrea. Nevinné bělošství a politika distance. Paměť a současnost v české debatě o rasové nespravedlnosti. Umění aktivismu. Praha: Galerie hlavního města Prahy, 2025 – (Hlaváčková, J.), s. 120–129. ISBN 978-80-7010-212-1.

Rameš, Václav. Alternativen zur Schocktherapie. Die Tschechoslowakei und die Kritiker der postkommunistischen Transformation. Krise der Kritik? Gegner des Kapitalismus im neoliberalen Zeitalter. Göttingen: Wallstein Verlag, 2025 – (Dümcke, F.; Falz, F.; Schanetzky, T.), s. 237–260. Beiträge zur Geschichte des 20. Jahrhunderts, 32. ISBN 978-3-8353-5920-8.

Smetana, Vít – Douzou, L. – Falkov, Y. Transnacionální povstání. Varšava, Paříž, Slovensko. Bojovníci bez hranic. Transnacionální odboj v Evropě 1936–1948. Praha: Academia, 2025 – (Gildea, R.; Tamešová, I.), s. 282–314. Historie. ISBN 978-80-200-3559-2.

Smetana, Vít. Od Západu k Východu. Otazníky nad Československem na sklonku války. Dějiny a současnost. Roč. 47, č. 2 (2025), s. 10-15. ISSN 0418-5129.

Smetana, Vít. JPK (1948-2025). Vzpomínky na jedinečnou osobnost. Dějiny a současnost. Roč. 47, č. 3 (2025), s. 48–49. ISSN 0418-5129.

Sommer, Vítězslav. Industrial Management and the Crisis of Managerial Expertise in Economic Transformation. A Case Study of the Czech Footwear Industry. Sociální studia. Roč. 22, č. 1 (2025), s. 49–67. ISSN 1214-813X.

Spurný, Matěj. Bydlet ve svém. Kořeny a charakter polistopadové privatizace bydlení v Československu. Dějiny a současnost. Roč. 47, č. 1 (2025), s. 8–11. ISSN 0418-5129.

Suk, Jiří. Předmluva. Rozpolcená doba, rozptýlené životy za druhé světové války a studeného míru. Praha: Argo, 2025 – (Grollová-Spenser, D.), s. 15–19. ISBN 978-80-257-4692-9.

Šimůnek, Michal V. – Novák, M. Pokus o záchranu Heydrichova života v nemocnici Na Bulovce. Atentát na Heydricha a následný teror proti Čechům. Praha: Scriptorium, 2025 – (Šustek, V.), s. 76–84. Documenta Pragensia. Monographia / Archiv hlavního města Prahy, 42. ISBN 978-80-7649-063-5.

Šimůnek, Michal V. Kancelář státního tajemníka K. H. Franka. Vznik, etablování a fungování v roce 1939. Pražský sborník historický. Roč. 53, [1] (2025), s. 198-280. ISSN 0555-0238.

Štefek, Martin. Expertise and Conflicts in State Business Management During the Era of „Normalisation“ in Czechoslovakia: Pluralism or Corporatism? Sociální studia. Roč. 22, č. 1 (2025), s. 33–48. ISSN 1214-813X.

Taterová, Eva – Reich, P. Antisemitic Discourse in Czechoslovak Daily Newspaper Rudé právo from 1951 to 1953. *Israel Affairs*. Roč. 31, č. 6 (2025), s. 949-973. ISSN 1353-7121. E-ISSN 1743-9086.

Taterová, Eva. Czechoslovak Support for the Founding of Israel in the Late 1940s: the Myth of Everlasting Friendship? *Czech Journal of International Relations*. Roč. 60, č. 2 (2025), s. 119–130. ISSN 2788-2985. E-ISSN 2788-2993.

Tůma, Oldřich. Odešel Jiří Pernes, autor „poslední záchrany“ (4. 7. 1948 Svitavy – 21. 5. 2025 Kobeřice). *Soudobé dějiny*. Roč. 32, č. 2 (2025), s. 643-647. ISSN 1210-7050.

Vondráková Bortlová, Hana – Březinová, K. Mi Casa es tu Casa? Casas de la Cultura en La Habana y Praga como actores y locaciones de flujo de ideas y la Guerra Fría cultural en el espacio euroamericano de la década de 1960. *Entre América y el mundo. Actores, ideas y circulaciones, siglos XVI a XX*. Freiburg im Breisgau: Verlag Herder, 2025 – (Ibarra, A.; Rinke, S.; Riojas, C.), s. 164–185. *Historamericana*, 68. ISBN 978-3-534-64324-0.

Vondráková Bortlová, Hana – Brasó-Broggi, C. L'impacte internacional de l'obra de Frederic Duran i Jordà. El cas de Txecoslovàquia. *Frederic Duran i Jordà (1905-1957). En homenatge*. Barcelona: Col·legi de Metges de Barcelona (CoMB), 2025 – (Lozano Molero, M.; Bruguera Cortada, M.), s. 83–97. ISBN 978-84-09-77580-4.

Vondráková Bortlová, Hana. Ponořit se do absolutní samoty uprostřed sněhu. Nikos Kazantzakis na vrcholu Československa a tvůrčích sil (1929–1931). *Dějiny a současnost*. Roč. 47, č. 1 (2025), s. 22–25. ISSN 0418-5129.

Vondráková Bortlová, Hana. Internationalist Blood. Karel Holubec and the Diffusion of Duran Jordà's Method of Blood Transfusion to Czechoslovakia, 1930s–50s. *Medical History*. Roč. 69, č. 1 (2025), s. 183–204. ISSN 0025-7273. E-ISSN 2048-8343.

2. 7 VÝZNAMNÉ AKCE, KTERÉ PRACOVISTĚ (SPOLU)POŘÁDALO

Designing Aggressor Histories: A Challenge for Public History. 13.–14. března 2025, Praha. Workshop proběhl ve spolupráci s Univerzitou v Heidelbergu v rámci projektu „The Aggressor: Self-Perception and External Perception of an Actor Between Nations“.

Colloquium Carolinum. 14. března 2025, Mnichov. Konference pořádaná ve spolupráci s Collegium Carolinum a Historickým ústavem Slovenské akademie věd.

Válečná a vojensko-politická spojení v moderních a soudobých dějinách střední Evropy: Přednosti, limity, výzvy. 19.–21. března 2025, Praha. Vojenský historický ústav Praha, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., a český výbor Mezinárodní komise vojenské historie společně připravily mezinárodní vědeckou konferenci, která se zaměřila na konstanty i proměny spojení. Vystoupilo více než čtyřicet odborníků nejen z Česka, ale i ze zahraničí.

Echoes of Conflict: Health Consequences of War and Violence Across Generations. Mezinárodní konference 8.–10. dubna 2025, Praha. Cílem konference bylo prozkoumat mnohostranné dopady války a násilí na jednotlivce i celé komunity z fyzického, psychického i společenského hlediska. Akce byla pořádána Ústavem pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., společně s Max Weber Foundation – pražskou pobočkou Německého historického institutu ve Varšavě, Institutem mezinárodních studií FSV UK, L'École des hautes études en sciences sociales, Ilovským Centrem urbánní historie a War and Society Research Alliance.

Trauma, naděje a iluze. 5.–7. května 2025, Praha. Mezinárodní konference, konaná u příležitosti 80. výročí konce druhé světové války, tematizovala poválečnou transformaci měst a obcí v českém i evropském kontextu. Nabídl prostor k interdisciplinárnímu dialogu a prezentaci aktuálních

vědeckých projektů. Vystoupilo několik desítek předních českých i zahraničních vědců a vědkyň. Pořádáno s Muzeem Prahy, Muzeem paměti XX. století, Pedagogickou fakultou UK, Národním divadlem a Asociací muzeí a galerií České republiky, z. s.

Přednáška Jürgena Kocky, 13. května 2025, Praha. Přednáška významného německého historika Jürgena Kocky na téma Memory, Conflict and Research. Dealing with a Difficult Past. Pořádáno společně s Collegium Carolinum Mnichov.

9. výroční mezinárodní konferenci Asociace pro paměťová studia, 14.–18. července 2025, Praha. Téma konference znělo: Za hranice krizí: Odolnost a (Ne)stabilita. Účastnictvo z celého světa se zabývalo tím, jak si společnosti pamatují krize, jak na ně reagují a jak se z nich zotavují, a to v minulosti i současnosti.

Znalosti. Znalosti? Znalosti! Konference Asociace didaktiky dějepisu. 11.–12. září 2025, Plzeň. Pořádáno s Asociací pro didaktiku dějepisu, z. s. a katedrou historie Fakulty pedagogické Západočeské univerzity v Plzni ve spolupráci s Filozofickou fakultou UK. Konference se zaměřila na roli

znalostí v dějepise. Hlavním tématem byl vztah mezi fakty a dovednostmi a jak rozpoznat dějepisnou znalost v digitální době.

Dědictví přeživších Romů a Sintů napříč generacemi. Mezinárodní konference 11.–13. září 2025, Praha, Lety u Písku. Na česko-německé konferenci věnované památce obětí holokaustu Romů a Sintů se setkali potomci přeživších, historici, badatelé, aktivisté a zástupci veřejných institucí, aby společně diskutovali současné podoby připomínání této tragédie, politiku paměti, mezigenerační přenos traumatu a etické výzvy spojené s výzkumem genocidy Romů a Sintů.

Mark Gilbert: The EU: Path Forward, or Aporia? 6. listopadu 2025, Praha. Přednáška historika Marka Gilberta, profesora historie a mezinárodních vztahů na Johns Hopkins School of Advanced International Studies v Bologni, o tématu evropské integrace kriticky reflektovala vývoj Evropské unie v 90. letech a v prvních letech nového tisíciletí. Pořádáno s Ústavem politologie FF UK a Německým historickým ústavem ve Varšavě.

2. 8 VZDĚLÁVACÍ ČINNOST

Ústav pro soudobé dějiny dlouhodobě spolupracuje s vysokými školami; na pedagogické činnosti v bakalářských, magisterských i doktorských programech vysokých škol se podílí téměř dvě desítky pracovníků a pracovníců ústavu. Participují také v orgánech vysokých škol – ve vědeckých radách univerzit, fakult či v oborových radách doktorských studijních programů.

Pracoviště mělo v roce 2025 uzavřeny tři dohody o spolupráci při uskutečňování doktorského studijního programu: 1) Moderní dějiny s Fakultou sociálních věd Univerzity Karlovy; 2) Židovská studia s Filozofickou fakultou Univerzity Karlovy a 3) Evropské soudobé kulturní dějiny s Fakultou humanitních studií UK, a jednu dohodu o společném pracovišti Centrum urbánních studií s Filozofickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci a Filozofickým ústavem AV ČR, v. v. i.

Rozsáhlá je participace výzkumných pracovníků a pracovníců ústavu na výuce pregraduální. Vedle fungování druhého společného pracoviště s Fakultou sociálních věd Univerzity Karlovy (Institut mezinárodních studií) se jedná o výuku a přednáškovou činnost také na Univerzitě J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, Masarykově univerzitě v Brně, Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, Univerzitě v Hradci Králové, Technické univerzitě Liberec, Západočeské univerzitě v Plzni nebo Slezské univerzitě v Opavě. V roce 2025 se pracovníci a pracovníce Ústavu podíleli na výuce 89 předmětů (přednášek, seminářů, cvičení, vedení závěrečných prací) v bakalářských a magisterských programech a na výuce 10 předmětů v rámci doktorských studijních programů. S dvěma vysokými školami uzavřel Ústav smlouvy o spolupráci týkající se zajišťování pregraduálních studijních programů (smlouva o spolupráci při zajišťování bakalářského programu Soudobé dějiny a specializačního studijního plánu Moderní dějiny navazujícího magisterského programu Historie s Filozofickou fakultou Masarykovy univerzity v Brně) či krátkodobých vzdělávacích akcí (memorandum o spolupráci s Fakultou přírodovědně-humanitní a pedagogickou Technické univerzity v Liberci o pořádání Semináře Česko-slovenské vztahy).

Pracovníci a pracovníce Ústavu se zapojují také do vzdělávání na základních a středních školách, zejména ve formě workshopů a tematických přednášek, či účastí v porotách středoškolských soutěží. V roce 2025 jsme se zapojili do 12 akcí určených základním a středním školám.

V roce 2025 Ústav prostřednictvím projektu HistoryLab: internacionalizace edukační platformy a rozšiřování jejího dosahu v ČR podpořeného Programem rozvoje aplikací a komercializace (PRAK) pokračoval v rozvoji této vzdělávací pomůcky pro učitele a učitelky dějepisu.

2. 9 ČINNOST PRO PRAXI

V roce 2025 měl Ústav své zástupce v poradních orgánech vlády ČR. PhDr. Adéla Gjuričová, Ph.D., je členkou **Rady pro výzkum, vývoj a inovace**, v níž působila jako zpravodajka agendy Lidé ve vědě, zabývající se podmínkami vědců a vědkyň a rovností příležitostí v českém výzkumném prostoru, a agendy Národní priority orientovaného výzkumu, a zároveň jako místopředsedkyně RVVI. Doc. Matěj Spurný, Ph.D., byl v roce 2025 členem **Rady pro paměťovou agendu**.

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR se od ledna 2025 stal sídlem Česko-slovenské komise historiků. Komise se věnuje propagaci českých a slovenských dějin, koordinuje spolupráci české a slovenské historiografie. Mezi její dlouhodobé úkoly patří rozvoj bohemistiky a slovakistiky na českých a slovenských univerzitách, podpora výměny učitelů a doktorandů mezi univerzitami v České republice a na Slovensku. Spolupracuje na výzkumných projektech týkajících se česko-slovenských dějin, od roku 1996 vydává vlastní ročenku pod názvem Česko-slovenská historická ročenka. Členy komise jsou také naši kolegové a kolegyně z Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR – Michal Kopeček, Michaela Lenčěšová a Vojtech Čelko.

V roce 2025 pokračovalo pracoviště v řešení projektu NAKI III (program na podporu aplikovaného výzkumu v oblasti národní a kulturní identity **Služba vlasti jako zdroj národní identity. Identifikace, dokumentace a prezentace historických pramenů k institutu povinné vojenské služby v českých zemích (1868–2004)**). Cílem projektu je identifikovat, dokumentovat a prezentovat různorodé typy historických pramenů k dějinám institutu povinné vojenské služby v českých zemích v letech 1868–2004. Výstupem bude specializovaná, odborná a veřejně přístupná elektronická informační databáze, která nabídne podrobnou chronologii povinné vojenské služby v kontextu dobových politických, sociálních a kulturních rámců, unikátní výkladový slovník (včetně jazykového, tj. vojenského slangu).

Ve sledovaném období se Ústav v projektu podpořeném Akademií věd **HistoryLab II: internacionalizace edukační platformy a rozšiřování jejího dosahu v ČR** věnoval rozvoji vzdělávací pomůcky HistoryLab, zejména její připravenosti na transfer doma i v zahraničí.

Společně s Odborem lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády ČR a Svazem saských památníků ÚSD organizoval a odborně zaštil **vzpomínkové setkání v Památníku Pirna – Sonnenstein** 15. prosince 2025. Pietní akt po 85 letech připomněl první hromadné transporty pacientek a pacientů tehdejšího Zemského ústavu pro duševně nemocné v Opavě do likvidačního zařízení v saské Pirně v prosinci 1940. Akce se zúčastnil velvyslanec České republiky v Berlíně, generální konzulka České republiky v Drážďanech, představitelé organizací osob se zdravotním postižením, církví, národnostních menšin, židovských organizací a dalších institucí.

V listopadu 2025 pak uskutečnil zástupce ředitelky M. Štefek dvoutýdenní odbornou cestu na Tchaj-wan organizovanou organizací Integria, která navázala na obdobný pobyt realizovaný na jaře 2024. Program zahrnoval přednášky, odborné semináře a diskuse se studenty a akademiky na National Chengchi University, Ming Chuan University a National Sun Yat-sen University. Vedle univerzitních vystoupení proběhla také jednání s institucionálními partnery a odborníky z oblasti společenských věd, zaměřená na možnosti další spolupráce, výměnných pobytů a společných výzkumných aktivit. Tematicky se program soustředil na komparativní výzkum politických systémů, procesy demokratické a vztah médií a státu.

2. 10 POPULARIZAČNÍ ČINNOST

Pracovníci a pracovnice Ústavu pro soudobé dějiny, ve spolupráci s médii (rozhlasem, televizí, internetovými zpravodajskými servery i tištěnými médii) v roce 2025 významným způsobem participovali na popularizačních aktivitách v oblasti moderních a soudobých dějin. Celkem se jednalo o 226 nejrozličnějších mediálních výstupů: 48 televizních vystoupení, 49 rozhlasových relací, 12 podcastových rozhovorů, dále 102 mediálních výstupů pro online média a 15 pro tištěná. Pravidelně jsou pracovníci a pracovnice ÚSD zváni do komentovaných zpravodajských relací, rozhlasových a televizních pořadů jako jsou Studio ČT24 či pořady Českého rozhlasu Plus.

Mediální ohlas měly také tiskové zprávy, kterými Ústav pro soudobé dějiny prezentoval některé ze svých významných výsledků a činností, např. konference Dědictví přeživších Romů a Sintů napříč generacemi nebo akce k výročí 50 let od podpisu Helsinských dohod.

Výstavy

Věda ve službách veřejnosti, Galerie Věda a umění AV ČR, 1. 10.–16. 11. 2025

Jaké jsou možnosti vodíku v energetice? Jak pratuři a chrobáci obnovují zničenou krajinu? A proč je zásadní vnímat města jako laboratoře změn? Odpovědi nejen na tyto otázky přinesla výstava Věda ve veřejném zájmu. Jejím hlavním cílem bylo vtáhnout návštěvníky do světa vědy a do konkrétních

výsledků dekády vědeckého bádání v programu/projektu Strategie Akademie věd pro 21. století (Strategie AV21).

Dagmar Hochová, GHMP, Dům fotografie, 6. 10. 2025–4. 1. 2026

Záběry ze zákulisí rodící se domácí parlamentní demokracie, snímky významných osobností kulturní a politické scény, ale také materiály vytvářené na zakázku pro časopisy a knižní vydavatelství – Dagmar Hochová se do historie zapsala jako „fotografka dětí“, její práce je ale nesmírně různorodá. Výstava mapuje tvorbu od studií na Státní grafické škole a FAMU až po její působení jako poslankyně České národní rady.

Veletrh vědy, Týden Akademie věd ČR, Svět knihy

V červnu 2025 jsme se již tradičně účastnili Veletrhu vědy, největšího vědeckého veletrhu v České republice. Pro návštěvníky a návštěvnice jsme připravili interaktivní expozici na téma Hranice. Na devíti panelech jsme představili toto komplexní téma z nejrůznějších úhlů pohledu v historickém i současném kontextu. Velkému zájmu se těšily také doprovodné aktivity pro děti i dospělé (například historický kvíz). Naši zaměstnanci a zaměstnankyně se účastnili také besed v rámci doprovodného programu.

V týdnu od 3. do 9. listopadu 2025 se Ústav zapojil také do Týdne Akademie věd ČR. Během celého týdne probíhaly na pracovišti přednášky, exkurze, workshopy a diskuse nad aktuálními tématy

soudobých dějin. Uskutečnila se rovněž veřejností velmi oblíbená a hojně navštěvovaná exkurze na pracoviště ve Vlašské.

V květnu 2025 jsme byli také součástí společného stánku Akademie věd – humanitní a společenské vědy na veletrhu Svět knihy, který se konal na Výstavišti Praha.

Pravidelné semináře

Od roku 2002 pořádá ÚSD metodologické semináře k soudobým dějinám s cílem vytvářet platformu pro akademickou diskusi nad nejnovějšími výzkumnými projekty českých dějin i mezinárodních vztahů. V roce 2025 jsme uspořádali 11 seminářů na témata: Dvakrát o reformním komunismu: dialog o smyslu politické vize; Breaking Anonymity – Research on Victims of the National Socialist „Euthanasia“ in Pirna-Sonnenstein and Großschweidnitz; Studentský internacionalismus a studená válka; Proměny mezinárodní studentské politiky i každodennosti po roce 1945; Genealogie československého stalinismu 1929–1953: konceptualizace, reprezentace, komunikace; Eli Beneš – Navráťvíš se židé a česká společnost po druhé světové válce očima historické beletrie a historiografie; Křesťanská demokracie, lidské práva a antikolonialismus v myšlení ľudáckeho exilu. Případ Štefana Polakoviča; Nové směry ve výzkumu disentu. Charta 77 jako rodinná zkušenost; Československá cesta do sovětského bloku. Byla alternativa?; Postaveny navzdory. Římskokatolické sakrální stavby v českých zemích vybudované mezi lety 1948 a 1989; East German Students as Actors of Transformation 1987–1992; Memory and Representation of Roma Genocide on Film in Czechoslovakia; Nazi ‚Euthanasia‘ in the Czech Lands and Its Victims from the Ranks of Patients Transferred from Saxony, 1939–1945. Některé semináře byly součástí série seminářů **Dresden–Prague Talks** pořádaných ve spolupráci s Hannah-Arendt-Institut für Totalitarismusforschung a byly streamované online.

Podcasty

V roce 2025 jsme publikovali jedenáct epizod dostupných na Spotify, YouTube a Apple Podcasts reflektujících nejen projekty, které vědci a vědkyně na pracovišti řeší, ale i aktuální témata a otázky týkající se výzkumu nejnovějších dějin. Hosté a hostky z Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, ale i z dalších domácích i zahraničních výzkumných institucí debatovali na témata: Hlas politických vězňů; Válka ševců; Moc předmětů; Helsinský proces a role československého exilu; Pražské jaro: Když strana chtěla změnu; Demokracie ve stavu ohrožení – Loewensteinova teorie militantní demokracie; Evropa po druhé světové válce: Kontinent v pohybu; Když zmizí továrna; Historie 2.0; Cesta KSČ: Z radikální strany k vítězství ve volbách 1946; Queer život pod dohledem: LGBTQ+ lidé za socialismu.

Nejposlouchanější epizoda byla o Loewensteinově teorii demokracie s téměř 3000 poslechy.

Sociální média

V propagaci odborných výstupů, projektů a dalších odborných i popularizačních akcí Ústavu pro soudobé dějiny hraje významnou roli sociální sítě pracoviště. Aktuálně spravujeme profily ÚSD AV ČR

na sítích Facebook (3,5 tis. sledujících), Instagram (1760 sledujících), Twitter (2343 sledujících) a YouTube (535 odběratelů). Začátkem roku 2024 jsme založili profil pracoviště na síti LinkedIn, který měl ke konci roku 2025 186 sledujících.

Prezentace výstupů

Prezentace knihy *Město jako laboratoř změny*

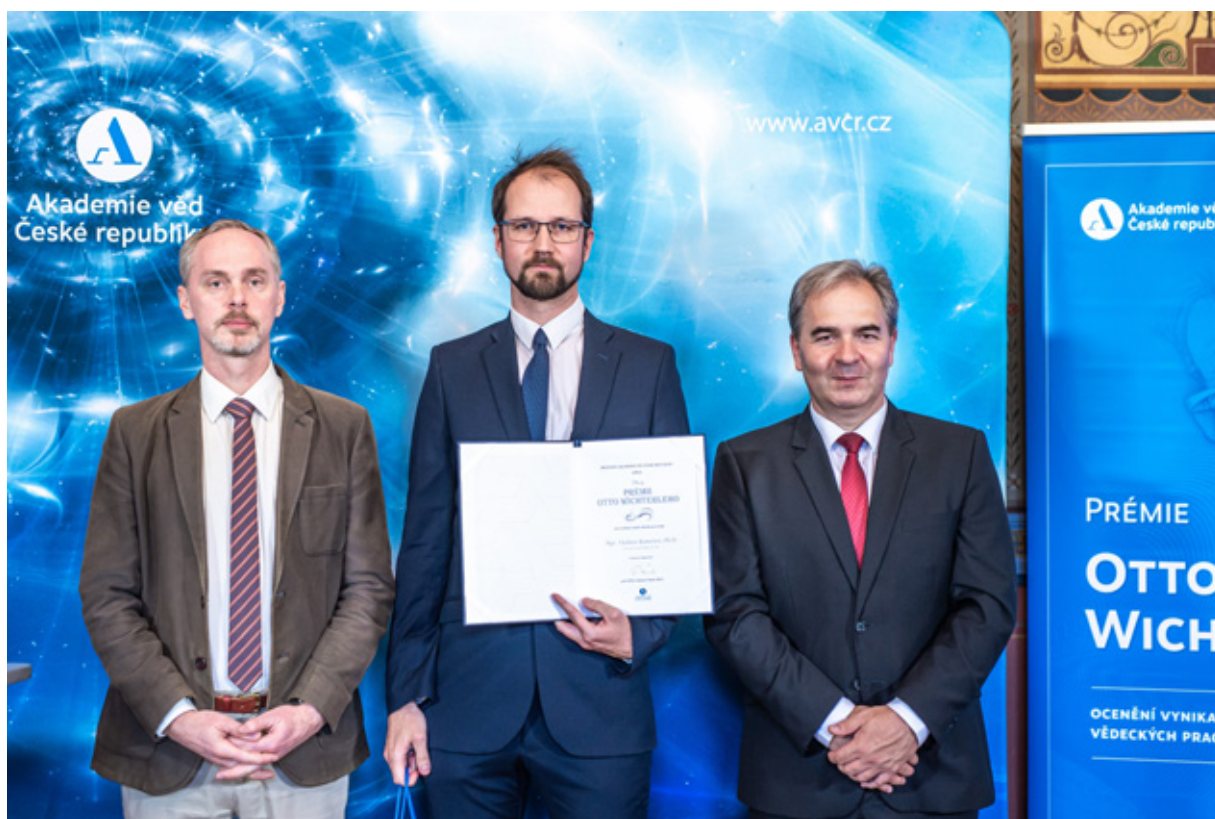
Akce se uskutečnila 5. února 2025 od 17:00 v prostorách Parlamentní knihovny a Archivu Poslanecké sněmovny v pražských Holešovicích za přítomnosti autorů Adély Gjuričové, Martiny Nodla a Adély Rádkové.

2.11 VÝZNAMNÁ OCENĚNÍ

I v roce 2025 převzali pracovníci a pracovnice Ústavu pro soudobé dějiny ocenění za svou vědeckou práci. Vědecká pracovnice ÚSD Alena Hadravová získala ocenění Magnesia Litera v kategorii NF IOCB Tech Litera za naučnou literaturu za publikaci *Řecké mýty v literární a výtvarné tradici*. Jádrem dvousvazkové monografie *Řecké mýty v literární a výtvarné tradici* je český překlad dvou latinských středověkých příruček, zvaných *První* a *Druhý vatikánský mytograf*, které v pěti stech padesáti kapitolkách, závislých hlavně na pozdně antických literárních předlohách, přinášejí své vlastní ztvárnění řecké mytologie. První české překlady obou děl doplňují podrobné komentáře a doplňující kapitoly o literárních, kulturně- a uměleckohistorických kontextech a tématech čerpaných z oblasti dlouhé tradice antického odkazu.

Dlouholetý pracovník Ústavu pro soudobé dějiny Jiří Kocian obdržel 14. října 2025 medailí Silesia Docta et Culta z rukou rektora Slezské univerzity.

Vědecký pracovník Václav Rameš byl oceněn Prémii Otto Wichterleho. Akademie věd ČR uděluje Prémii Otto Wichterleho vybraným, mimořádně kvalitním a perspektivním vědeckým pracovníkům AV ČR, kteří přispívají vynikajícími výsledky k rozvoji vědeckého poznání, jsou nositeli vědeckých hodností nebo titulů (CSc., Dr., Ph.D., DrSc., DSc.) a v kalendářním roce podání návrhu dosáhnou věku nejvýše 35 let.

3 Další informace

3. 1 Hodnocení další a jiné činnosti

V roce 2025 Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., nevyvíjel žádnou další či jinou činnost.

3. 2 Informace o opatřeních k odstranění nedostatků v hospodaření a zpráva, jak byla splněna opatření k odstranění nedostatků uložená v předchozím roce

V roce 2025 byla v ÚSD provedena kontrola zaměstnankyněmi úseku kontroly Grantové agentury České republiky. Jejím předmětem bylo hospodaření s veřejnými finančními prostředky u projektu č. 22-34744S za období let 2022–2024. V průběhu kontroly bylo především prověřeno správné čerpání přidělených osobních a věcných finančních prostředků a jeho přímá souvislost s řešením projektu. U projektu s celkovou přidělenou dotací 2 227 000,- Kč bylo jako jediné pochybení zjištěno špatně zaúčtované poštovné bez přímé souvislosti s projektem ve výši 7 480,- Kč.

3. 3 Finanční informace o skutečnostech, které jsou významné z hlediska posouzení hospodářského postavení instituce a mohou mít vliv na její vývoj

Informace požadované dle § 21 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

Skutečnosti, které nastaly až po rozvahovém dni a jsou významné pro naplnění účelu výroční zprávy

Po rozvahovém dni nenastaly žádné skutečnosti významné pro naplnění účelu výroční zprávy.

Aktivity v oblasti výzkumu a vývoje

Informace o aktivitách a dosažených cílech v této oblasti jsou zahrnuty v části III. výroční zprávy, která se věnuje hodnocení hlavní činnosti.

Nabytí vlastních akcií nebo vlastních podílů

V roce 2025 nedošlo k nabytí vlastních akcií ani vlastních podílů.

Informace o zahraniční pobočce

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., nemá žádnou pobočku ani jinou část pracoviště v zahraničí.

3. 4 Předpokládaný vývoj činnosti pracoviště

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., bude pokračovat ve svých aktivitách souvisejících se základním výzkumem soudobých českých a československých dějin a dějin vědy, jejich důsledným zasazováním do širšího mezinárodního kontextu, zapojováním komparativních přístupů a inovativních paradigmat. Vedle řešení domácích a mezinárodních projektů a podpory kvalitní odborné diseminace výsledků včetně publikací v předních oborových platformách kladе Ústav nově důraz na systematický kontakt s veřejnou sférou. Transfer znalostí a mezisektorová spolupráce se stává nedílnou součástí činnosti pracoviště, a to jak ve smyslu hledání nových forem zpřístupňování poznatků veřejnosti, tak ve smyslu expertní práce pro sféru veřejného rozhodování a využívání výsledků v oborech a institucích rozvíjejících nové přístupy didaktiky dějepisu a společenských věd.

V rovině meziinstitucionální spolupráce a infrastruktury bude pracoviště pokračovat v systematickém plnění úkolů vyplývajících z charakteru instituce jako specializovaného pracoviště pro obor soudobých dějin a dějin vědy a rozvíjet servisní badatelskou činnost (knihovna, dokumentační sbírky, ediční činnost, oborový časopis) a spolupráci s vysokými školami. V roce 2026 bude pokračovat revize smluv o spolupráci při zajišťování doktorských studijních programů a společných pracovišť a budou navázány některé nové strategické spolupráce se zahraničními partnery.

V nadcházejícím roce bude provedena podrobná reflexe výsledků Hodnocení výzkumné a odborné činnosti pracovišť AV ČR za období 2020–2024, a to na úrovni jednotlivých týmů, infrastrukturních útvarů i pracoviště jako celku a v rámci negociací vedení Ústavu s vedením AV. V reakci na výsledky hodnocení i na posuny v projektové úspěšnosti Ústavu budou provedeny organizační a personální změny v útvech Otevřená věda a Technicko-hospodářská správa (THS). Nadále budou využívány komplexní nástroje vnitřní komunikace a politiky rovných příležitostí a zavedena některá nová opatření směřující k vytváření vstřícných pracovních podmínek a kvalitnímu řízení lidských zdrojů.

Pro vedení pracoviště i THS bude i v následujícím roce zásadním úkolem realizace rekonstrukce objektu Hybernská 1000/8. Vedle dohledu nad vlastní stavební realizací a úkony technického dozoru a kontroly bezpečnosti práce, jež jsou předmětem smluv s externími dodavateli, bude Ústav v roce 2026 příjemcem a administrátorem investiční dotace AV na rekonstrukci. Zároveň nastane rozhodující období pro plánování a zajištění převzetí a zprovoznění objektu v roce 2027, stěhování Ústavu a finalizace koncepce využití objektu, jenž má nejen sloužit jako sídlo tří ústavů Akademie věd, ale má se stát významným novým střediskem akademického života ve vnitřní Praze. Objekt tak bude sloužit jak dynamické akademické výměně s dalšími pracovišti AV, tak propojení akademického výzkumu s působením vysokoškolské komunity i zájmy širší veřejnosti.

Velkou výzvou pro rok 2026 zůstává otázka finančního hospodaření. Rok byl zahájen několika měsíci rozpočtového provizoria a perspektivy rozpočtu na rok 2026 ani střednědobých výhledů nejsou příliš optimistické. Na rozpočet pracoviště má pozitivní dopad diverzifikace žádostí o účelovou

podporu a zapojení dosud nevyužívaných výzev a programů (např. Operačního programu Jan Amos Komenský), avšak posouvání poměru institucionálního a účelového financování ve prospěch účelového a plánované ukončení některých podpor ze zdrojů EU představují vážnou hrozbu z hlediska dlouhodobé udržitelnosti zdrojů. Zaměstnanecká politika Ústavu chce přesto směřovat k alespoň určité reakci mezd na inflaci v minulých letech, k uzavírání smluv na dobu neurčitou s kmenovými výzkumnými pracovníky a pracovníci a podpoře zaměstnanců a zaměstnankyň mladší generace.

3. 5 Aktivita v oblasti ochrany životního prostředí

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., třídí odpad na recyklovatelné materiály (papír, plast, sklo) a používá ekologicky šetrné kancelářské produkty (recyklovaný papír, opakovaná plnění tonerů apod.).

3. 6 Aktivita v oblasti pracovněprávních vztahů

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., ke dni 31. 12. 2025 zaměstnával **92 zaměstnanců a zaměstnankyň** přepočteno na 61,14 FTE (40 žen, 52 mužů), z toho 82 výzkumných pracovníků přepočteno 52,14 FTE (31 žen, 51 mužů; 3 pracovníce v knihovně, 6 žen a 1 muž v Technicko-hospodářské správě).

Průměrná mzda činila 55326 Kč. V průběhu roku 2025 bylo přijato 17 nových zaměstnanců (7 žen, 10 mužů), pracovní poměr byl skončen se 6 pracovníky (1 ženou, 5 muži), včetně pracovních poměrů realizovaných z účelově určených finančních prostředků.

3. 7 Poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

Zpráva dle § 18 odst. 2 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

a) Počet podaných žádostí o informace a počet vydaných rozhodnutí o odmítnutí žádostí: 0

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., v roce 2025 neobdržel žádnou žádost o informace ani nevydal žádné rozhodnutí o odmítnutí žádosti.

b) Počet podaných odvolání proti rozhodnutí: 0

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., v roce 2025 neobdržel žádné odvolání proti rozhodnutí.

- c) Opis podstatných částí každého rozsudku soudu ve věci přezkoumání zákonnosti rozhodnutí povinného subjektu o odmítnutí žádosti o poskytnutí informace a přehled všech výdajů, které povinný subjekt vynaložil v souvislosti se soudními řízeními o právech a povinnostech podle tohoto zákona, a to včetně nákladů na své vlastní zaměstnance a nákladů na právní zastoupení: 0

V roce 2025 Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., nebyl účastníkem soudního řízení o právech a povinnostech podle zákona 106/1999 Sb.

- d) Výčet poskytnutých výhradních licencí: 1

V roce 2025 Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., udělil 1 výhradní licenci, a sice Středisku společných činností AV ČR, v. v. i., k literárnímu dílu Vysídlit a zbourat! Zanikání sídel v českém pohraničí po roce 1945 autora Davida Kovaříka.

- e) Počet stížností podaných podle § 16a, důvody jejich podání a stručný popis způsobu jejich vyřízení: 0

V roce 2025 Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., neobdržel žádnou stížnost.

4. Přílohy

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.

Účetní závěrka

a

**Zpráva nezávislého auditora
o účetní závěrce**

za rok končící 31. prosince 2025

Auditor

interexpert neziskový sektor s.r.o.

INTEREXPERT neziskový sektor s.r.o., Mikulandská 2, Praha 1, 110 00, Tel:+420 224 933 658, Fax:+420 224 934 101
e-mail: secretary@interexpert.cz www.interexpert.cz

Zpráva nezávislého auditora

Veřejná výzkumná instituce:	Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.
Právní forma:	Veřejná výzkumná instituce
Sídlo:	Vlašská 355/9, Praha 1, 118 40, Česká republika
Identifikační číslo:	68378114
Rozvahový den:	31.12.2025
Předmět hlavní činnosti:	Předmětem hlavní činnosti ÚSD je vědecký výzkum v oblasti soudobých dějin a dějin vědy. Svou činností ÚSD přispívá ke zvyšování úrovně poznání a vzdělanosti a k využití výsledků vědeckého výzkumu v praxi. Získává, zpracovává a rozšiřuje vědecké informace, vydává vědecké publikace (monografie, časopisy, sborníky apod.), poskytuje vědecké posudky, stanoviska a doporučení a provádí konzultační a poradenskou činnost. Ve spolupráci s vysokými školami uskutečňuje doktorské studijní programy a vychovává vědecké pracovníky. V rámci předmětu své činnosti rozvíjí mezinárodní spolupráci, včetně organizování společného výzkumu se zahraničními partnery, přijímání a vysílání stážistů, výměny vědeckých poznatků a přípravy společných publikací. Pořádá vědecká setkání, konference a semináře, včetně mezinárodních, a zajišťuje infrastrukturu pro výzkum. Úkoly realizuje samostatně i ve spolupráci s vysokými školami a dalšími vědeckými a odbornými institucemi.

Výrok auditora

Provedli jsme audit přiložené účetní závěrky účetní jednotky, u které hlavním předmětem činnosti není podnikání (dále jen účetní jednotka), sestavené na základě českých účetních předpisů, která se skládá z rozvahy k 31.12.2025, výkazu zisku a ztráty za rok končící 31.12.2025 a přílohy této účetní závěrky, včetně významných (materiálních) informací o použitých účetních metodách.

Podle našeho názoru účetní závěrka podává věrný a poctivý obraz aktiv, pasiv účetní jednotky k 31.12.2025 a nákladů, výnosů a výsledku jejího hospodaření za rok končící k 31.12.2025 v souladu s českými účetními předpisy.

Základ pro výrok

Audit jsme provedli v souladu se zákonem o auditorech a standardy Komory auditorů České republiky (KA ČR) pro audit, kterými jsou mezinárodní standardy pro audit (ISA) případně doplněné a upravené souvisejícími aplikačními doložkami. Naše odpovědnost stanovena těmito předpisy je podrobněji popsána v oddílu Odpovědnost auditora za audit účetní závěrky. V souladu se zákonem o auditorech a Etickým kodexem přijatým Komorou auditorů České republiky jsme na účetní jednotce nezávislí a splnili jsme i další etické povinnosti vyplývající z uvedených předpisů. Domníváme se, že důkazní informace, které jsme shromáždili, poskytují dostatečný a vhodný základ pro vyjádření našeho výroku.

Ostatní informace uvedené ve výroční zprávě

Ostatními informacemi jsou v souladu s § 2 písm. b) zákona o auditorech informace uvedené ve výroční zprávě mimo účetní závěrku a naši zprávu auditora. Za ostatní informace odpovídá statutární orgán účetní jednotky.

Náš výrok k účetní závěrce se k ostatním informacím nevztahuje. Přesto je však součástí našich povinností souvisejících s ověřením účetní závěrky seznámení se s ostatními informacemi a posouzení, zda ostatní informace nejsou ve významném (materiálním) nesouladu s účetní závěrkou či s našimi znalostmi o účetní jednotce získanými během ověřování účetní závěrky nebo zda se jinak tyto informace nejeví jako významně (materiálně) nesprávné. Také posuzujeme, zda ostatní informace byly ve všech významných (materiálních) ohledech vypracovány v souladu s příslušnými právními předpisy. Tímto posouzením se rozumí, zda ostatní informace splňují požadavky právních předpisů na formální náležitosti a postup vypracování ostatních informací v kontextu významnosti (materiality), tj. zda případné nedodržení uvedených požadavků by bylo způsobitelné ovlivnit úsudek činěný na základě ostatních informací.

Na základě provedených postupů, do míry, jež dokážeme posoudit, uvádíme, že

- ostatní informace, které posuzují skutečnosti, jež jsou též předmětem zobrazení v účetní závěrce, jsou ve všech významných (materiálních) ohledech v souladu s účetní závěrkou a
- ostatní informace byly vypracovány v souladu s právními předpisy.

Dále jsme povinni uvést, zda na základě poznatků a povědomí o účetní jednotce, k nimž jsme dospěli při provádění auditu, ostatní informace neobsahují významné (materiální) věcné nesprávnosti. V rámci uvedených postupů jsme v obdržených ostatních informacích žádné významné (materiální) věcné nesprávnosti nezjistili.

Odpovědnost statutárního orgánu účetní jednotky za účetní závěrku

Statutární orgán účetní jednotky odpovídá za sestavení účetní závěrky podávající věrný a poctivý obraz v souladu s českými účetními předpisy a za takový vnitřní kontrolní systém, který považuje za nezbytný pro sestavení účetní závěrky tak, aby neobsahovala významné (materiální) nesprávnosti způsobené podvodem nebo chybou.

Při sestavování účetní závěrky je statutární orgán účetní jednotky povinen posoudit, zda je účetní jednotka schopna nepřetržitě trvat, a pokud je to relevantní, popsat v příloze záležitosti týkající se jejího nepřetržitého trvání a použití předpokladu nepřetržitého trvání při sestavení účetní závěrky, s výjimkou případů, kdy statutární orgán účetní jednotky plánuje zrušení účetní jednotky nebo ukončení její činnosti, resp. kdy nemá jinou reálnou možnost než tak učinit.

Odpovědnost auditora za audit účetní závěrky

Naším cílem je získat přiměřenou jistotu, že účetní závěrka jako celek neobsahuje významnou (materiální) nepravost způsobenou podvodem nebo chybou a vydat zprávu auditora obsahující náš výrok. Přiměřená míra jistoty je velká míra jistoty, nicméně není zárukou, že audit provedený v souladu s výše uvedenými předpisy ve všech případech v účetní závěrce odhalí případnou existující významnou (materiální) nesprávnost. Nesprávnosti mohou vznikat v důsledku podvodů nebo chyb a považují se za významné (materiální), pokud lze reálně předpokládat, že by jednotlivě nebo v souhrnu mohly ovlivnit ekonomická rozhodnutí, která uživatelé účetní závěrky na jejím základě přijmou.

Při provádění auditu v souladu s výše uvedenými předpisy je naší povinností uplatňovat během celého auditu odborný úsudek a zachovávat profesní skepticismus. Dále je naší povinností:

- Identifikovat a vyhodnotit rizika významné (materiální) nesprávnosti účetní závěrky způsobené podvodem nebo chybou, navrhnout a provést auditorské postupy reagující na tato rizika a získat dostatečné a vhodné důkazní informace, abychom na jejich základě mohli vyjádřit výrok. Riziko, že neodhalíme významnou (materiální) nesprávnost k níž došlo v důsledku podvodu, je větší než riziko neodhalení významné (materiální) nesprávnosti způsobené chybou, protože součástí podvodu mohou být tajné dohody, falšování, úmyslná opomenutí, nepravdivá prohlášení nebo obcházení vnitřních kontrol představenstvem.
- Seznámit se s vnitřním kontrolním systémem účetní jednotky relevantním pro audit v takovém rozsahu, abychom mohli navrhnout auditorské postupy vhodné s ohledem na dané okolnosti, nikoliv abychom mohli vyjádřit názor na účinnost vnitřního kontrolního systému.
- Posoudit vhodnost použitých účetních pravidel, přiměřenost provedených účetních odhadů a informace, které v této souvislosti představenstvo Účetní jednotky uvedlo v příloze.
- Posoudit vhodnost použití předpokladu nepřetržitého trvání při sestavení účetní závěrky představenstvem a to, zda s ohledem na shromážděné důkazní informace existuje významná (materiální) nejistota vyplývající z událostí nebo podmínek, které mohou významně zpochybnit schopnost Účetní jednotky trvat nepřetržitě. Jestliže dojdeme k závěru, že taková významná (materiální) nejistota existuje, je naší povinností upozornit v naší zprávě na informace uvedené v této souvislosti v účetní závěrce – příloze, a pokud tyto informace nejsou dostatečné, vyjádřit modifikovaný výrok. Naše závěry týkající se schopnosti Účetní jednotky trvat nepřetržitě vycházejí z důkazních informací, které jsme získali do data naší zprávy. Nicméně budoucí události nebo podmínky mohou vést k tomu, že účetní jednotka ztratí schopnost trvat nepřetržitě.
- Vyhodnotit celkovou prezentaci, členění a obsah účetní závěrky, včetně přílohy a dále to, zda účetní závěrka zobrazuje podkladové transakce a události způsobem, který vede k věrnému zobrazení.

Naší povinností je informovat statutární orgán účetní jednotky mimo jiné o plánovaném rozsahu a načasování auditu a o významných zjištěních, která jsme v jeho průběhu učinili, včetně zjištěných významných nedostatků ve vnitřním kontrolním systému.

INTEREXPERT neziskový sektor s.r.o.
Mikulandská 2, 110 00 Praha 1
Oprávnění KAČR 511

Ing. Karolína Neuvirtová, jednatelka a auditorka
Oprávnění KAČR 2176

Datum:	05-06-2026
Podpis auditora:	

ROZVAHA VVI (od 2016)

IČO
68378114

Sestaveno k 31.12.2025
(v Kč, s přesností na dvě desetinná místa)

Zpracováno v souladu s
vyhláškou č. 504/2002 Sb.
ve znění pozdějších předpisů

Položka		Číslo řádku	Stav	
Číslo	Název		k 01.01.2025	k 31.12.2025
A	A.Dlouhodobý majetek celkem	001	153 362 909,60	152 179 655,00
A.I	I.Dlouhodobý nehmotný majetek celkem	002	1 855 685,60	1 855 685,60
A.I.2	2 Software	004	1 646 569,53	1 646 569,53
A.I.4	4 Drobný dlouhodobý nehmotný majetek	006	209 116,07	209 116,07
A.II	II.Dlouhodobý hmotný majetek celkem	010	168 103 502,07	168 176 102,07
A.II.1	1 Pozemky	011	38 760 134,00	38 760 134,00
A.II.3	3 Stavby	013	80 973 572,00	80 973 572,00
A.II.4	4 Hmotné movité věci a jejich soubory	014	4 630 413,47	4 630 413,47
A.II.7	7 Drobný dlouhodobý hmotný majetek	017	4 194 185,60	4 194 185,60
A.II.9	9 Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek	019	39 545 197,00	39 617 797,00
A.IV	IV.Oprávký k dlouhodobému majetku celkem	028	-16 596 278,07	-17 852 132,67
A.IV.2	2 Oprávký k softwaru	030	-1 052 850,00	-1 376 695,60
A.IV.4	4 Oprávký k DDNM	032	-209 116,07	-209 116,07
A.IV.6	6 Oprávký ke stavbám	034	-6 797 424,00	-7 647 332,00
A.IV.7	7 Oprávký k sam. movitým věcem a souborům hm. mov. věcí	035	-4 342 702,40	-4 424 803,40
A.IV.10	10 Oprávký k DDHM	038	-4 194 185,60	-4 194 185,60
B	B.Krátkodobý majetek celkem	040	21 789 057,33	22 979 077,77
B.I	I.Zásoby celkem	041	1 476 361,25	1 321 424,50
B.I.5	5 Výrobky	046	1 476 361,25	1 321 424,50
B.II	II.Pohledávky celkem	051	770 980,88	2 692 103,48
B.II.1	1 Odběratelé	052	69 124,88	2 529,50
B.II.4	4 Poskytnuté provozní zálohy	055	689 644,00	562 770,20
B.II.17	17 Jiné pohledávky	068	4 250,00	4 750,00
B.II.18	18 Dohadné účty aktivní	069	7 962,00	2 122 053,78
B.III	III.Krátkodobý finanční majetek celkem	071	19 268 281,80	18 843 649,05
B.III.1	1 Peněžní prostředky v pokladně	072	50 953,35	56 348,85
B.III.3	3 Peněžní prostředky na účtech	074	19 217 328,45	18 787 300,20
B.IV	IV.Jiná aktiva celkem	079	273 433,40	121 900,74
B.IV.1	1 Náklady příštích období	080	273 433,40	121 900,74
	AKTIVA CELKEM	082	175 151 966,93	175 158 732,77

ROZVAHA VVI (od 2016)

IČO
68378114

Sestaveno k 31.12.2025
(v Kč, s přesností na dvě desetinná místa)

Zpracováno v souladu s
vyhláškou č. 504/2002 Sb.
ve znění pozdějších předpisů

Číslo	Položka	Číslo řádku	Stav	
			k 01.01.2025	k 31.12.2025
A	A.Vlastní zdroje celkem	083	164 539 831,42	164 022 662,46
A.I	I.Jmění celkem	084	164 539 831,42	164 022 662,46
A.I.1	1 Vlastní jmění	085	153 362 909,60	152 179 655,00
A.I.2	2 Fondy	086	11 176 921,82	11 843 007,46
B	B.Cizí zdroje celkem	092	10 612 135,51	11 136 070,31
B.III	III.Krátkodobé závazky celkem	103	8 018 092,88	9 814 295,81
B.III.1	1 Dodavatelé	104	242 223,30	1 374 424,87
B.III.4	4 Ostatní závazky	107	8 000,00	
B.III.5	5 Zaměstnanci	108	3 328 141,00	4 069 900,00
B.III.6	6 Ostatní závazky vůči zaměstnancům	109	2 390,00	73 451,00
B.III.7	7 Závazky k institucím SZ a VZP	110	1 741 033,00	2 178 240,00
B.III.9	9 Ostatní přímé daně	112	425 539,00	576 663,00
B.III.12	12 Závazky ze vztahu k SR	115	1 317 053,59	
B.III.17	17 Jiné závazky	120	236 748,18	619 289,18
B.III.22	22 Dohadné účty pasivní	125	716 964,81	922 327,76
B.IV	IV.Jiná pasíva celkem	127	2 594 042,63	1 321 774,50
B.IV.1	1 Výdaje příštích období	128	890 341,38	
B.IV.2	2 Výnosy příštích období	129	1 703 701,25	1 321 774,50
	PASIVA CELKEM	130	175 151 966,93	175 158 732,77

Razítko :

Ústav pro soudobé dějiny
Akademie věd ČR
Vlašská 355/9, 118 00 Praha 1
IČ: 68378114

Odpovědná osoba (statutární zástupce) :

PhDr. Adéla Gjuríčová, Ph.D.

Podpis odpovědné osoby :

Právní forma účetní jednotky :

věřejně vědecká instituce

Osoba odpovědná za sestavení :

Gabriela Hovorková

Podpis osoby odpovědné za sestavení :

Předmět podnikání :

Výzkum a vývoj v oblasti společenských a humanitních věd

Okamžik sestavení : 7.5.2026

VÝSLEDOVKA VVI (od 2016)

IČO
68378114

Od 01.01.2025 do 31.12.2025
(v Kč, s přesností na dvě desetinná místa)

Zpracováno v souladu s
vyhláškou č. 504/2002 Sb.
ve znění pozdějších předpisů

Položka		Číslo řádku	Činnost		
Číslo	Název		Hlavní	Další	Jiná
A	A. Náklady				
A.I	I. Spotřebované nákupy a nakupované služby	002	13 586 814,57		
A.I.1	1. Spotřeba materiálu, energie a ost. neskl. dodávek	003	2 462 465,06		
A.I.3	3. Opravy a udržování	005	25 428,95		
A.I.4	4. Náklady na cestovné	006	2 008 401,88		
A.I.5	5. Náklady na reprezentaci	007	405 323,15		
A.I.6	6. Ostatní služby	008	8 685 195,53		
A.III	III. Osobní náklady	013	65 609 032,00		
A.III.10	10. Mzdové náklady	014	47 488 828,00		
A.III.11	11. Zákonné sociální pojištění	015	15 054 935,00		
A.III.13	13. Zákonné sociální náklady	017	3 065 269,00		
A.IV	IV. Daně a poplatky	019	16 710,00		
A.IV.15	15. Daně a poplatky	020	16 710,00		
A.V	V. Ostatní náklady	021	6 212 278,55		
A.V.19	19. Kurzové ztráty	025	199 513,04		
A.V.21	21. Manka a škody	027	361 304,00		
A.V.22	22. Jiné ostatní náklady	028	5 651 461,51		
A.VI	VI. Odpisy, prodaný majetek, tvorba a použití rezerv a OP	029	1 255 844,60		
A.VI.23	23. Odpisy dlouhodobého majetku	030	1 255 844,60		
	Náklady celkem	039	86 680 679,72		

VÝSLEDOVKA VVI (od 2016)

Od 01.01.2025 do 31.12.2025

(v Kč, s přesností na dvě desetinná místa)

Zpracováno v souladu s
vyhláškou č. 504/2002 Sb.
ve znění pozdějších předpisů

IČO
68378114

Položka		Číslo řádku	Činnost		
Číslo	Název		Hlavní	Další	Jiná
B	B. Výnosy				
B.I	I. Provozní dotace	041	80 868 353,06		
B.I.1	1. Provozní dotace	042	80 868 353,06		
B.III	III. Tržba za vlastní výkony a za zboží	047	95 719,82		
B.IV	IV. Ostatní výnosy	048	5 716 606,84		
B.IV.7	7 Výnosové úroky	051	2,10		
B.IV.8	8 Kurzové zisky	052	0,05		
B.IV.9	9 Zúčtování fondů	053	4 061 956,89		
B.IV.10	10. Jiné ostatní výnosy	054	1 654 647,80		
	Výnosy celkem	061	86 680 679,72		

Razítko :

Ústav pro soudobé dějiny
Akademie věd České republiky, v.v.i.
Vlašská 9/355, 118 00 Praha 1
IČ: 68378114

Odpovědná osoba (statutární zástupce) :

PhDr. Adéla Gjuričová, Ph.D.

Podpis odpovědné osoby :

Právní forma účetní jednotky :

věřejně výzkumná instituce

Osoba odpovědná za sestavení :

Gabriela Hovorková

Podpis osoby odpovědné za sestavení :

Předmět podnikání :

Výzkum a vývoj v oblasti společenských a
humanitních věd

Okamžik sestavení : 7.5.2026

Příloha k účetní závěrce ke dni 31. 12. 2025

Účetní jednotka: Ústav pro soudobé dějiny, AV ČR, v.v.i.,
se sídlem: Vlašská 9/355, 118 40 Praha 1
právní forma: veřejná výzkumná instituce
IČO: 68378114

Zřizovatel: Akademie věd České republiky – organizační složka státu
IČO 60165171 se sídlem v Praze 1, Národní 1009/3, PSČ 117 20

Hlavní činnost:

Předmětem hlavní činnosti ÚSD je vědecký výzkum v oblasti soudobých dějin. Svou činností ÚSD přispívá ke zvyšování úrovně poznání a vzdělanosti a k využití výsledků vědeckého výzkumu v praxi. Získává, zpracovává a rozšiřuje vědecké informace, vydává vědecké publikace (monografie, časopisy, sborníky apod.), poskytuje vědecké posudky, stanoviska a doporučení a provádí konzultační a poradenskou činnost. Ve spolupráci s vysokými školami uskutečňuje doktorské studijní programy a vychovává vědecké pracovníky. V rámci předmětu své činnosti rozvíjí mezinárodní spolupráci, včetně organizování společného výzkumu se zahraničními partnery, přijímání a vysílání stážistů, výměny vědeckých poznatků a přípravy společných publikací. Pořádá vědecká setkání, konference a semináře, včetně mezinárodních, a zajišťuje infrastrukturu pro výzkum. Úkoly realizuje samostatně i ve spolupráci s vysokými školami a dalšími vědeckými a odbornými institucemi.

Statutární orgán:	ředitelka:	PhDr. Adéla Gjuričová, Ph.D.
Rada instituce:	předseda:	PhDr. Jiří Suk, Ph.D., DSc. (ÚSD)
	místopředseda:	Mgr. Hana Bortlová Vondráková, Ph.D. (ÚSD)
	členové:	PhDr. Michal Kopeček, Ph.D. (ÚSD); PhDr. Daniel Doležal, Ph.D. (MV ČR), Mgr. Daniela Kolenovská, Ph.D. (FSV UK), Mgr. Doubravka Olšáková, Ph.D. (ÚSD, do 19. 3. 25), MA, MPhil. Petr Roubal, Ph.D. (ÚSD), PhDr. Petr Šámal, Ph.D. (UČL) Doc. PhDr. Tomáš Vilímek, Ph.D. (ÚSD, od 13. 5. 25), PhDr. Adéla Gjuričová, Ph.D. (ÚSD)
	tajemník:	Mgr. Ondřej Holub, Ph.D. (ÚSD)
Dozorčí rada:	předseda:	Mgr. Ondřej Beránek, Ph.D. (AR AV ČR)
	místopředseda:	Doc. PhDr. et Mgr. Krátká Lenka, Ph.D. (ÚSD)
	členové:	doc. PhDr. Ota Konrád, Ph.D. (FSU UK), Prof. PhDr. Bohumil Jiroušek, Dr. (JU ČB), Mgr. Petra Eckert Nováková (SSČ AV ČR)
	tajemník:	Mgr. Anna Macourková (ÚSD)

Účetní období: 1. leden – 31. prosinec 2025

1. Použité obecné účetní zásady, účetní metody a jejich změny a odchylky

Účetní závěrka je sestavena v souladu se zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví a s vyhláškou č. 504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o účetnictví, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání. Při vedení účetnictví jsou používány účetní metody podle §32–§42 vyhlášky.

V účtovém rozvrhu si účetní jednotka stanoví uspořádání a obsah syntetických účtů v rámci účtových skupin směrné účtové osnovy, která je závazně stanovena zřizovatelem.

Účetní záznamy jsou zpracovány informačně-ekonomickým systémem iFIS společnosti BBM, s.r.o., Písek, zpracování mzdového účetnictví zajišťuje mzdový systém EGJE společnosti Elanor Global spol. s r.o.

Centrální zálohování dat je zajištěno zřizovatelem na základě servisní smlouvy uzavřené se Střediskem společných činností AV ČR, v.v.i. Účetní doklady v tištěné podobě jsou uloženy v archivu dokumentace THS v souladu se zákonem o účetnictví v objektu sídla účetní jednotky.

1.1. Oceňování majetku a závazků, odpisy

1.1.1. Dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek

Dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek je při nákupu oceňován pořizovací cenou, která obsahuje cenu pořízení a náklady s pořízením související. Odpisy jsou stanoveny odpisovým plánem a jsou rovnoměrné.

Ostatní hmotný a nehmotný majetek je pořízený z dotace (veřejných prostředků), proto pracoviště odepisuje bez tvorby Fondu reprodukce majetku jako výsledkově indiferentní operaci (náklady = výnosy).

Dlouhodobý nehmotný majetek vytvořený vlastní činností nebo bezplatně získaný pracoviště k datu účetní závěrky nevykazuje.

1.1.2. Dlouhodobý finanční majetek

Podíly a cenné papíry ÚSD k datu účetní závěrky nevykazuje.

1.1.3. Zásoby

ÚSD k datu účetní závěrky se vykazují a inventarizují k 31.12. příslušného roku a jsou účtovány metodou B. Zásoby se rozdělují na publikace a časopisy.

1.1.4. Pohledávky

Pohledávky se oceňují při svém vzniku jmenovitou hodnotou. Pohledávky se rozdělují na krátkodobé (doba splatnosti do 12 měsíců včetně) a dlouhodobé (splatnost nad 12 měsíců), s tím, že krátkodobé jsou splatné do jednoho roku od rozvahového dne.

1.1.5. Krátkodobý finanční majetek

Krátkodobý finanční majetek je oceňován jmenovitými hodnotami. K datu účetní závěrky je tvořen ceninami, zůstatky v pokladně, na běžných účtech, na účtu sociálního fondu, fondu reprodukce majetku a rezervního fondu. Bankovní účty jsou vedeny v Kč.

1.1.6. Závazky

Dlouhodobé i krátkodobé závazky se vykazují ve jmenovitých hodnotách.

1.2. Přepočet údajů v cizích měnách na českou měnu

Přepočet majetku, pohledávek a závazků v cizí měně na Kč během účetního období je prováděn kurzem ČNB ke dni vystavení pohledávky, resp. úhrady závazku. Ke konci účetního období jsou případné pohledávky a závazky přepočteny kurzem k poslednímu dni účetního období (31. 12. běžného roku) vyhlášeným ČNB. Kurzem k 31. 12. 2025 byl přepočten zůstatek valut v pokladně – EUR, GBP, USD a CHF.

1.3. Rozsah, ve kterém byl výpočet zisku nebo ztráty ovlivněn způsobem oceňování finančního majetku

V roce 2025 nebyl výsledek hospodaření ovlivněn způsobem oceňování finančního majetku.

1.4. Podstatné změny použitých účetních metod

Podstatné změny způsobů oceňování, odepisování ani postupů účtování oproti minulému účetnímu období nenastaly. Použité účetní metody odpovídají požadavkům Zákona o účetnictví.

Odchyldkou od účetních metod podle §7 odst. 5 zákona o účetnictví je realizováno účtování v oblasti zásob periodických a neperiodických publikací, neboť tyto zásoby jsou pořizovány z dotačních prostředků a nejsou hlavní předmětem činnosti, pro který je ústav zřízen, ale vznikají jako výsledek badatelské činnosti. Možnost jejich prodeje je částečně limitována jejich vědeckým a odborným obsahem. Publikace vznikají ve veřejném zájmu a jsou primárně určeny pro vědecké, badatelské, pedagogické i popularizačně-naučné účely. Náklady na pořizování publikací jsou vyúčtovány proti přijatým dotacím, operace je výsledkově neutrální a náklady jsou vždy uznány jako způsobilé. Účetní jednotka ve většině případů publikace vydává ve spolupráci s některým z renomovaných nakladatelství. Smlouvy uzavřené s nakladatelstvími na jednotlivé tituly jsou zveřejňovány v registru smluv. Nakladatelství účetní jednotce v rámci uzavřené smlouvy předá část nákladu, který je rozdělen na autorské výtisky, výtisky pro knihovnu a výtisky určené k prodeji na e-shopu účetní jednotky. Výtisky jsou účtovány na účet MD123 se souvztažným zápisem DAL 384 – výnosy příštích období.

2. Významné položky rozvahy nebo výkazu zisku a ztráty, u kterých je uvedení podstatné pro hodnocení finanční a majetkové situace a výsledku hospodaření účetní jednotky, pokud tyto informace nevyplývají přímo z rozvahy nebo výkazu zisku a ztráty

2.1. Dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek

Dlouhodobý hmotný a nehmotný majetek ve vlastnictví pracoviště se skládá z nemovitostí i movitých věcí. Nemovitý majetek tvoří budovy a pozemky. Ve vlastnictví pracoviště jsou pozemky parc. č. 430 a 431 a budova bez čísla popisného na pozemku č. 430 v Hlavním městě Praze, katastrálním území Malá Strana a 1/3 pozemku parc. č. 513 a stavby/budovy na adrese Hybernská 1000/8 v katastrálním území Nové Město. Movitý majetek zahrnuje zejména výpočetní techniku, jak hardware, tak programové vybavení a běžné kancelářské vybavení.

Jednotlivé položky dlouhodobého hmotného majetku

Položky majetku	Pořizovací cena		Oprávký		Zůstatková cena		Přírůstky	Úbytky
	Běžné období	Minulé období	Běžné období	Minulé období	Běžné období	Minulé období	Běžné období	Běžné období
<i>Pozemky</i>	38 760 134	38 760 134	0	0	38 760 134	38 760 134	0	0
<i>Stavby</i>	80 973 572	80 973 572	7 647 332	6 797 424	73 326 240	74 176 148	0	0
<i>Hmotné movité věci a jejich soubory</i>	4 630 413	4 630 413	4 424 803	4 342 702	205 610	287 711	0	0
<i>Drobný DHM</i>	4 194 186	4 194 186	4 194 186	4 194 186	0	0	0	0
<i>Nedokončený DHM</i>	39 617 797	39 545 197	0	0	0	0	72 600	66 550
<i>Celkem</i>	168 176 102	168 103 502	16 266 321	15 334 312	112 291 984	113 223 993	72 600	66 550

2.2. Dlouhodobý finanční majetek

ÚSD k datu účetní závěrky nevykazuje.

2.3. Zásoby

ÚSD k datu účetní závěrky se vykazují ve výši 1 321 424.50 Kč

Publikace ve výši 1 052 529.20 Kč

Časopisy ve výši 117 583.92 Kč

Konsignační sklady ve výši 151 311.38 Kč

2.4. Pohledávky

Dlouhodobé pohledávky ÚSD k datu účetní závěrky nevykazuje.

Krátkodobé pohledávky celkem k datu účetní závěrky	2 692 tis. Kč
z toho: odběratelé	3 tis. Kč
zaměstnanci	0 tis. Kč
zálohy	563 tis. Kč
půjčky ze sociálního fondu	0 tis Kč
jiné dohadné aktivní na projekt OP JAK	2 126 tis Kč

2.5. Opravné položky

ÚSD nevykazuje k datu účetní závěrky opravné položky vyjadřující přechodné snížení hodnoty aktiv

2.6. Jiná aktiva

ÚSD vykazuje k datu účetní závěrky částku 121 900.74,-- Kč jako náklady příštího účetního období.

2.7. Vlastní zdroje

a) Stav jmění

Jmění celkem k datu účetní závěrky činí	164 022 tis. Kč
z toho: vlastní jmění	152 180 tis. Kč
fondy - sociální fond	279 tis. Kč
- rezervní fond	4 612 tis. Kč
- fond účelově urč. prostředků	4 671 tis.Kč
- fond reprodukce majetku	2 280 tis. Kč
- HV za rok 2024	0 tis. Kč

b) Výsledek hospodaření za účetní období 2025

Výsledek hospodaření za rok 2025 nebyl vykázán.

2.8. Závazky

Dlouhodobé závazky ÚSD k datu účetní závěrky nevykazuje.

Krátkodobé závazky celkem k datu účetní závěrky	9 814 tis. Kč
z toho dodavatelům	1 374 tis. Kč
zaměstnancům, výplata mezd	4 144 tis. Kč
sociální a zdravotní pojištění z mezd	2 178 tis. Kč
daně ze mzdy	577 tis. Kč
zálohy přijaté	0 tis. Kč
vrátka ze vztahu k zahraniční dotaci	0 tis. Kč
vrátka AV ČR	0 tis. Kč
jiné	619 tis. Kč
dohadné účty pasivní	922 tis. Kč

2.9. Krátkodobé a dlouhodobé bankovní úvěry

ÚSD k datu účetní závěrky nevykazuje.

2.10. Jiná pasiva

ÚSD vykazuje k datu účetní závěrky částku 1 321 774.50 Kč jako výnosy příštího účetního období.

2.11. Přehled splatných dluhů pojistného na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, veřejného zdravotního pojištění a evidované daňové nedoplatky

ÚSD nemá dluhy. Závazky vyplývající z výplaty mezd za prosinec 2025 byly řádně uhrazeny dne 7. 1. 2026 a 9. 1. 2026.

2.12. Finanční nebo jiné závazky a plnění neuvedené v rozvaze

ÚSD k datu účetní závěrky nevykazuje.

2.13. Náklady

Rozhodující část nákladů tvoří osobní náklady, náklady na provoz užívaných objektů, tisk vědeckých publikací, ostatní služby a cestovné nezbytné k zajištění výzkumných projektů.

2.13.1. Osobní náklady v tis. Kč

Osobní náklady	Zaměstnanci	Řídící orgán	Kontrolní orgán	Jiný orgán
Mzdové náklady	46 129	1 116	129	114
Zákonné sociální pojištění	14 675	320	31	28
Ostatní sociální pojištění				
Zákonné sociální náklady	2 938	105	12	10
Ostatní sociální náklady				

2.14. Výnosy

Největší část výnosů představují provozní dotace přidělené rozhodnutím zřizovatele. Institucionální dotace jsou určeny na zajištění dlouhodobého koncepčního rozvoje a na zajištění činnosti pracoviště AV ČR. Mezi dotace na činnost patří podpora Strategie AV21, Prémie Lumina Quaeruntur, Prémie Otto Wichterleho, Programu podpory postdoktorandů, Programu regionální spolupráce, Programu Fellowship Josefa Dobrovského, provozu sekretariátu ENRIO, digitalizace sbírek historických materiálů a rozvoje EIS. V rámci dotačního řízení obdržel ústav také investiční prostředky na stavební akci – Rekonstrukce budovy Hybernská 1000/8. Další finanční zdroje na výzkum a vývoj získal ústav na granty Grantové agentury ČR, Technologická agentury ČR, projekt NAKI od MK, Operační program Jan Amos Komenský, Nadační fond IOCB Tech. Na výzkumné úkoly financované ze zahraničí přijal ústav prostředky od Friedrich-Schiller-Universität Jena a Bader Philanthropies. Příjmy za vlastní výkony tvoří nájemné z pronájmu prostor, tržby za předplatné periodik a tržby za prodej knih. Ostatní výnosy tvoří zúčtování fondů, odpisů z majetku pořízeného z dotačních prostředků a jiné ostatní příjmy.

2.15. Přehled přijatých dotací podle zdrojů v tis. Kč

Neinvestiční dotace

institucionální	50 212
z toho: podpora výzkumné organizace	41 089
dotace na činnost	9 123
GA ČR	12 779
ostatní	17 877
Neinvestiční dotace celkem	80 868

Investiční dotace

institucionální	51
z toho: podpora výzkumné organizace	51
ostatní	0
Investiční dotace celkem	51

2.16. Způsob zjištění základu daně z příjmu

Účetní jednotka nemá za rok 2025 daňovou povinnost. Při zjištění daňového základu je postupováno v souladu s § 20 odst. 7 zákona č.586/1992 Sb., zákon o dani z příjmu v platném znění (daňová úleva).

Pro výpočet základu daně z příjmu byly zohledněny tyto položky nákladů:

reprezentace	405 323,15 Kč
členské příspěvky organizacím, jiné služby nedaňově	23 216,- Kč
ostatní pokuty a penále,	0,- Kč
dohadná položka na povinný podíl za zaměstnance	283 246,- Kč

Prostředky získané daňovou úlevou byly v tomto i předcházejících daňových obdobích použity na podporu vědy a výzkumu.

3. Stav zaměstnanců v uvedeném účetním období podle kategorií:

kategorie	průměr. přep. stav
Výzkumný pracovník	44,45
Ost.VŠ pracovník výzk. útvarů	4,05
Odborný pracovník - VŠ	4,89
Odborný pracovník - SŠ	2,0
THP pracovník	5,5
celkem	60,89

4. Spojené osoby

Propojení s osobami, s nimiž ÚSD uzavřel za vykazované účetní období obchodní smlouvy nebo jiné smluvní vztahy nevykázal žádný z členů orgánů ústavu.

5. Odměny členů řídicích, kontrolních nebo jiných orgánů

jsou stanoveny zřizovatelem pro členy Dozorčí rady a Rady Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, v.v.i, a v roce 2025 byly ve výši 231 500,- Kč řádně vyplaceny.

6. Přehled o přijatých a poskytnutých darech a dědictvích

V roce 2025 nebyl přijat žádný dar ani dědictví.

7. Přehled informací o veřejných sbírkách podle zvláštního předpisu (zákon č. 117/2001 Sb. o veřejných sbírkách)

V roce 2025 nebyly pracovištěm organizovány žádné veřejné sbírky.

8. Jiné účetní jednotky, ve kterých má účetní jednotka podíl

ÚSD nemá podíl v žádné jiné účetní jednotce v jakékoli formě.

9. Způsob vypořádání výsledku hospodaření z předcházejících účetních období

Za rok 2024 nebyl hospodářský výsledek vykázán.

10. Soudní pře

V roce 2025 vedl ÚSD dva soudní spory s bývalým zaměstnancem. První o neplatnost rozvázání pracovního poměru výpovědí a druhý na ochranu osobnosti, na ochranu osobních údajů a na náhradu nemajetkové újmy. Řízení ve věci neplatnosti rozvázání pracovního poměru výpovědí vede v prvním stupni Obvodní soud pro Prahu 1 pod sp. zn. 63 C 259/2023 a v roce 2025 proběhla dvě soudní jednání, na kterých bylo prováděno dokazování. Řízení ve věci ochrany osobnosti, ochrany osobnostních údajů a o náhradě nemajetkové újmy vedl v prvním stupni Obvodní soud pro Prahu 1 pod sp. zn. 31 C 70/2024, proběhlo několik ústních jednání a 3. 11. 2025 byla žaloba zamítnuta. Žalobce se proti rozhodnutí soudu

odvolal a bude vedeno řízení u odvolacího soudu. V současné době nelze odhadnout datum ukončení ani jednoho z obou soudních sporů.

11. Další údaje (podle zvláštních právních předpisů a rozhodnutí účetní jednotky), které nejsou v příloze uvedeny, ale mají významnou vypovídací schopnost o ekonomické činnosti účetní jednotky

Všechny podstatné údaje za rok 2025, které vypovídají o ekonomické činnosti, jsou zachyceny v předchozích bodech.

12. Odměna statutárnímu auditorovi

Celková odměna auditorovi za povinný audit účetní závěrky byla 45 tis. Kč.

V Praze dne: 7. 5. 2026

Sestavila:
Gabriela Hovorková

Ústav pro soudní
Akademie věd České republiky
Vojenská 33/553, 102 00 Praha 1
IČ: 60676114

PhDr. Adéla Gjuričová, Ph.D.
ředitelka ÚSD AV ČR, v.v.i.

